

Broj 114. prosinac, 2016.

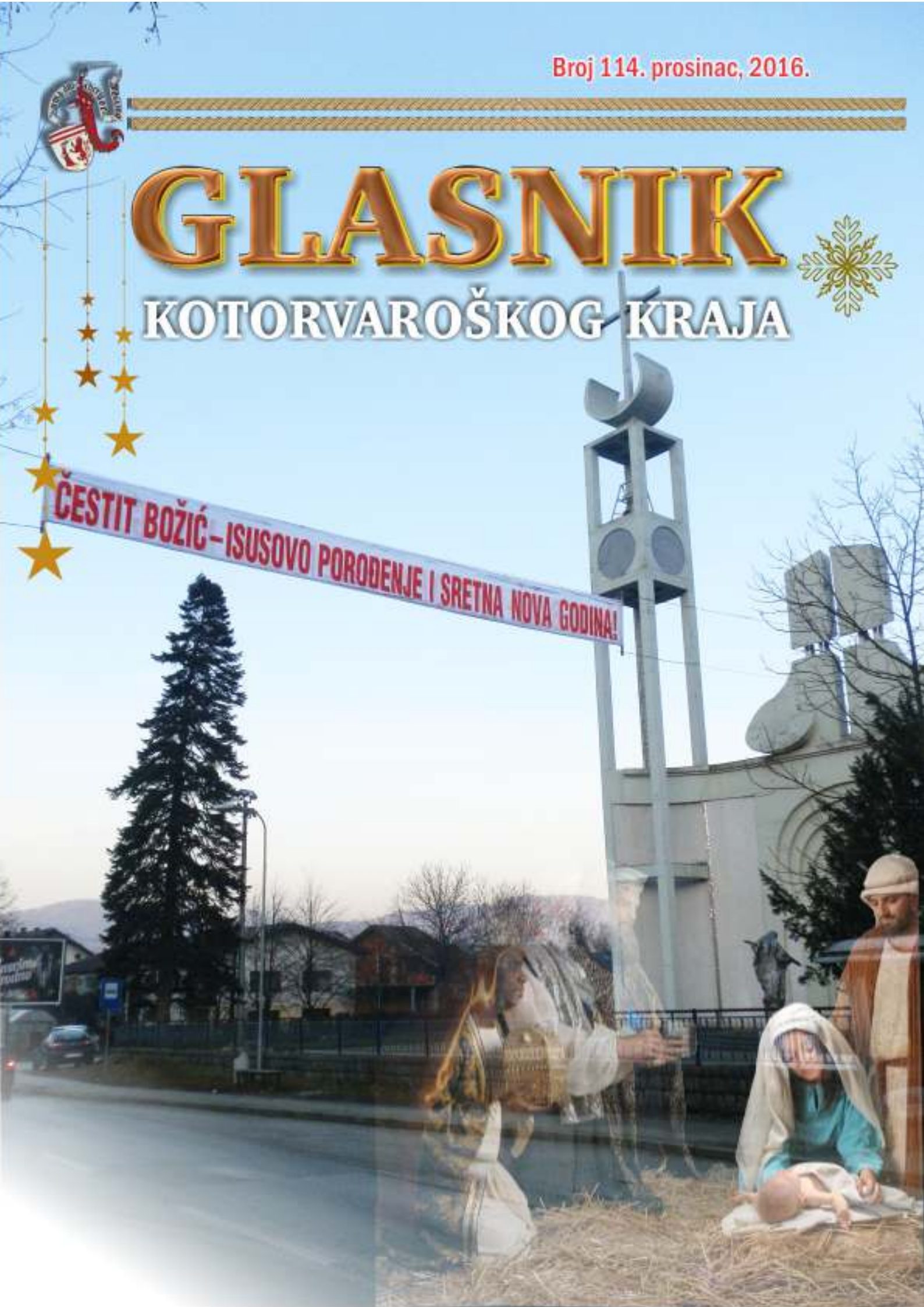

GLASNIK

KOTORVAROŠKOG KRAJA

ČESTIT BOŽIĆ – ISUSOVO PORODENJE I SRETNA NOVA GODINA!

Noć, tama, kao nešto korisno

Pod čitavim onim svjetlom što ga ima u našem svijetu, on je do te mjere preosvijetljen da više nema skrovišta. Ne postoji prostor gdje se može biti u mraku, u toplom kutku, miru i tišini. Tu i tamo se uvijek mora pobjeći u samotnu komoru sama sebe, isključiti svu rasvjetu, uteći svakom prisilnom svjetlu.

Tako je za nas noć nešto sveto i moramo je kao takvu čuvati za sebe, a na to bi nas trebala podsjećati Sveta noć. Noć, tamu, trebali bismo držati svetom. Bog je velika tama, ali i istinsko svjetlo, njegova je tama za nas ljude korisna, djelotvorna tama.

Wilhelm Willms

ŽIVOT

Život je prilika, iskoristi je
Život je ljepota, divi se
Život je blaženstvo, okusi ga
Život je san, ostvari ga
Život je izazov, prihvati ga
Život je dužnost, obavi je
Život je igra, igranj je
Život je dragocjen, pazi na nj'
Život je bogatstvo, čuvaj ga
Život je ljubav, uživaj je
Život je tajna, otkrij je
Život je obećanje, izvrši g
Život je tuga, nadvladaj je
Život je pjesma, pjevaj je
Život je borba, prihvati je
Život je tragedija,
suprotstavi se
Život je pustolovina, ne bježi
od nje
Život je sreća, zasluži je
Život je život, brani ga!

Sv. Tereza iz Kalkute

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra Zoran Mandić, fra Juro Tokalić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Stipo Karajica, fra Stipo Marčinković

Glavni urednici: Fra Zoran Mandić i fra Juro Tokalić

Tehnička obrada: Viktorija Barišić

Tiraž: 500 primjeraka

Tiska: "ART Print" Banja Luka

Časopis izlazi dvomjesečno
Primjerak besplatan

Božić 2016.

*Dragi prijatelji,
braćo i sestre u Kristu –
svi vi koji s vjerom, nadom i ljubavlju
očekujete svetkovinu Kristova rođenja,
svi vi koji od te vjere živite
i koje ta nada jača na trnovitom životnom putu,
svi vi koji se za tu vjeru znate s ljubavlju
žrtvovati i trpjeti,
svi vi koji u toj vjeri želite trajno živjeti i umrijeti,
kako biste s Kristom živjeli i u vječnosti,
nek vam je svima*

SRETAN BOŽIĆ!

*Sretan Božić prije svega vama, stari i bolesni,
vama koji ste mladim naraštajima prenijeli svoju vjeru
u utjelovljenje Božjega Sina Isusa Krista
i njegovo rođenje od Djevice Marije
i koji i dalje svojom ljubavlju, požrtvovnošću i ustrajnošću u dobru
pokazujete mladima i zdravima put spasenja
i tako činite svijet boljim i ljudskijim.*

*Sretan Božić također vama, muševci i žene, očevi i majke obitelji,
koji se rađanjem i dobrim odgajanjem svoje djece
pridružujete Božjem stvaralačkom djelu!
Bog preko Djeteta Isusa obilno blagoslivlja one
koji zahvalno prihvaćaju od Boga dar života
i daruju ga svojoj djeci, Crkvi i svijetu.
Ne bojte se: On će nagraditi vaš rad i trud i vašu žrtvu
i neće nedostajati ni kruha ni ruha za vas i vaše obitelji,
jer svi smo mi Božja djeca, a Bog svoju djecu voli
više nego što i jedna majka može voljeti svoje rođeno dijete.*

*Sretan Božić i vama, mladići i djevojke,
vama koji ste, poput Marije i Josipa, na raskrižju putova života
i kojima se postavljaju ozbiljna pitanja izbora zvanja
i otkrivanja smisla života.
Neka vam Isus, Marija i Josip budu uzori spremnosti
na vršenje volje nebeskog Oca
za vašu osobnu sreću
i na spasenje svega svijeta.
Samo hrabro naprijed – Kristovim putem,
jer tko je s Kristom, on pobjeđuje zlo i tamu
i daje svijetu novo svjetlo
ljubavi, spasenja i vječne sreće.*

*Sretan Božić osobito vama, djeco, mala i velika –
jer Božić je prije svega vaša svetkovina!
Krist je došao na svijet kao dijete, upravo kao i vi,
jer on ljubi nevinost, čistoću i iskrenost djeteta.
On traži da i odrasli budu dobri kao djeca,
ukoliko žele učiti u Njegovo kraljevstvo.
On je bio savršeno poslušnik Bogu, svom nebeskom Ocu,
ali i svojoj zemaljskoj majci Mariji.
On nam je dao primjer sveta života,
koji može slijediti svatko, samo ako hoće,
a vi to sigurno hoćete.*

*A neka se s nama raduju i oni koji još ne upознаše Krista
kao svoga Boga i svoga Spasitelja,
jer On je došao i radi njih,
On i njih voli, i njih poziva, i njima nudi svoje spasenje.
Tko god ljubi Boga i brata čovjeka,
tko vrši volju Božju čineći dobro i izbjegavajući svako zlo –
on je na dobru putu prema Kristu Spasitelju,
pa neka je i njemu sretan Božić!*

**Dakle, sretan Božić svima!
Sve vas blagoslovio Novorođeni Krist Gospodin!**

Vaši fratri fra Zoran i fra Juro

Božić 2016.

Čovjek je prirodno i duhovno biće. Kad kažemo da je čovjek duhovno biće, mislimo da je on slobodno biće, jer je bit duha sloboda. Ona je, prema tome, bit ljudskoga bića.

Na Božić se ističe da je Bog sve stvorio iz slobode i da je vrhunac Božjega stvaranja bilo stvaranje slobodnoga čovjeka. Bog je iz slobode i ljubavi stvorio prvoga čovjeka Adama, ali prvi čovjek nije iz svoje slobode rekao hvala Bogu, nego mu je rekao ne i počeo obožavati sam sebe. Kad jedan čovjek toliko uzdiže sam sebe nad sva druga stvorenja i ne priznaje Stvoritelja, onda to mi u kršćanstvu nazivamo grijehom (egocentrizmom). Grijehom ili egoizmom čovjek proizvodi nasilje nad drugima i nad samim sobom: želi biti apsolutan, a to je nemoguće. Tako sam sebe prisiljava na ono što je nemoguće, pa to postaje izvor njegove nesreće. Takav čovjek nije sposoban za odnose vjere, povjerenja i ljubavi prema drugim ljudima i prema Stvoritelju. Nije sposoban za interpersonalne relacije, a ljudski život može uspjeti samo u interpersonalnoj relaciji slobode, povjerenja i ljubavi, kratko rečeno, ljuski život može uspjeti samo u ljubavi.

Unatoč čovjekovim grijesima, Bog mu ostaje vjeran, pa iz svoje slobode i ljubavi stvara novoga Adama, novoga čovjeka. Taj novi čovjek zove se Isus. Prvi je čovjek bio stvoren na Božju sliku i priliku, a drugi je također stvoren na Božju sliku i priliku i Bog se s njime iz ljubavi sjedinio. Kažemo: Bog se iz slobode i ljubavi utjelovio (učovjčio) u Isusu iz Nazareta.

Do te spoznaje došli su Isusovi prvi učenici, pošto su već doživjeli Isusovo javno djelovanje, njegovo naviještanje i prakticiranje Božjega kraljevstva, njegovo uhićenje, muku, smrt na križu i uskrsnuće. Vidjeli su da je mučen i ubijen zato što nikada nikome nije činio zlo, zato što je bio bez grijeha, zato što je činio dobro i svojim neprijateljima te ljubio svoje ubojice. Ubili su ga predstavnici religiozne i političke vlasti: religiozna vlast osudila ga je kao bogohulnika, a politička kao buntovnika. Bog ga je uskrisio, darovao mu novi život kojem više nitko ne može nauditi, ni smrt ni ubojice. Nakon toga učenici postaju svjesni da je Bog s Isusom bio

sjedinen od samoga početka. To slavimo na Božić.

Božićni obredi zorno pokazuju da je Isus rođen u štali, u jaslama, gol, među životinjama i siromašnim pastirima. Tom se rođenju radovalo cjelokupno Božje stvorenje: životinje, zvijezde i ljudi, ali ga moćnici ovoga svijeta žele odmah ubiti. Zato u svakoj crkvi za vrijeme Božića imam božićne jaslice, u kojima se nalaze figure Josipa, Marije, Isusa, vola, magarca, pastira i anđela.

Za vrijeme Božića u svakoj crkvi imamo božićno drveće (Kristovo drveće, Christbaum, borič), koje podsjeća na drvo u zemaljskom raj, gdje se prvi čovjek pobunio protiv Boga, želeći sebe proglasiti bogom, i na drvo križa na kojem je Isus bio obješen zato što je ljubio Boga i sve ljude. Novi čovjek Isus je čovjek ljubavi i služenja drugima, pa je na Božić običaj da se ljudi uzajamno darivaju, osobito siromašne, obespravljene i ponižene, one, dakle, koji nam ne mogu uzvratiti. Stari čovjek je iz slobode činio zlo, a novi čovjek iz slobode čini dobro svima.

Proslava Božića je izgubila na autentičnosti, jer danas živimo u doba globalnoga kapitalizma, u kojem je važnije postalo imati nego biti pošten čovjek. Materijalna dobra se umnažaju skupljanjem, otimanjem i pljačkanjem, pa ako ona imaju prednost pred duhovnim dobrima, onda to vodi u mržnju i sukobe. Materijalna dobra trebaju služiti životu, a danas život

služi materijalnim dobrima, tj. uvećanju profita. Naime, danas mnogi ljudi i mnoge zemlje ubijaju druge da bi uvećali svoja materijalna dobra. Duhovna dobra (općeljudska, nebeska) zajednička su svima i ona se umnažaju nesebičnim davanjem drugima. Život se umnaža davanjem, pa se i sloboda i ljubav umnažaju davanjem. Božić nas poziva da damo prednost životu i duhovnim dobrima (slobodi, ljubavi, pravdi i istini) pred materijalnim dobrima.

Mladima želim reći da živimo u vrijeme ideologija (lažnoga znanja): imali smo najprije komunizam kao ideologiju, a prije njega religiju kao ideologiju, a sada imamo nacionalizam kao ideologiju. Te nam ideologije nude laž, tj. lažno znanje o sebi i o drugima. Danas je najgora ideologija globalni kapitalizam, koji je radi uvećanja profita spreman pljačkati male narode i male države te ugroziti cjelokupan život na ovom našem planetu koji se zove Zemlja. Danas ljudi robuju sebi, svojoj koristi, svojoj sebičnosti. Robovanje svojoj sebičnosti teže je od robovanja tuđoj. Ako je netko ontološki (bitno) gladan, nezasićen, on nikada ne može zasititi vlastitu težnju za uvećanjem svoga posjeda. On je rob i ovisnik o svom egoizmu. Čovjek koji je slobodan od egoizma, on je istinski slobodan čovjek, koji svoju slobodu ostvaruje u ljubavi, u nesebičnom darivanju drugima. Takva nas sloboda i ljubav vode u slogu i veselje, a ne u svađu i ratove.

Mile Babić

Obljetnica stradanja i progona Hrvata iz Kotor Varoši

Dana 15. listopada 2016. Hrvati kotorvaroške doline okupili su se u Kotor Varošu kako bi obilježili 24. obljetnicu stradanja i progona Hrvata iz tog kraja. Od oko 11 000 Hrvata, koji su prije rata živjeli u Kotor Varošu, sada ih je ostalo oko 200, što je samo po sebi svjedočanstvo teškog stradanja i progona kotorvaroških Hrvata. Obilježavanje je počelo svečanim polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća kod spomen-obilježja svim poginulim i ubijenim Hrvatima 2. svjetskog rata i poraća te Domovinskog rata u dvorištu župne crkve u Kotor Varošu. Vijenac su položili i zapalili svijeće predstavnici Udruge kotorvaroških Hrvata i Udruge veterana Domovinskog rata KV, izaslanstvo HDZ-a Hrvatske, izaslanstvo HDZ BiH pred-

vođeno ministrom u Vladi RS Davorom Čordašom te izaslanstvo HVIDR-e Zagrebačke županije.

Sve nazočne pozdravio je i dobrodošlicu im poželio fra Zoran Mandić, župnik župe Kotor Varoš, pozvavši ih da nikada ne smiju zaboraviti tešku kalvariju hrvatskog naroda kotorvaroške doline. Kratkim prigodnim govorom nazočnima se obratio i Zoran Piličić, ratni zapovjednik HVO Kotor Varoš, zahvalivši svima na njihovom dolasku čime daju do znanja da neće zaboraviti žrtvu i stradanje hrvatskog naroda. Gospodin Piličić je u govoru naglasio da borba Hrvata za svoja prava i opstojnost na tom području traje i dalje, usprkos svim teškoćama i preprekama koje se postavljaju pred

njih, ističući da se u toj borbi mora ustrajati, a ne posustati i odustati. Istaknuo je da nas na to obvezuju 174 poginula i ubijena Hrvata i hrvatska branitelja tijekom teških četvero-mjesečnih borbi u ljeto 1992. te stotine ranjenih i tisuće prognanih Hrvata kotorvaroške doline.

Nakon polaganja vijenaca i odavanja počasti svim žrtvama, u župnoj crkvi održana je sveta misa zadušnica za sve ubijene Hrvate, koju je predvodio fra Stipo Karajica, uz koncelebraciju ostalih kotorvaroških fratara. U misnom slavlju sudjelovao je i crkveni zbor iz Klínča Sela, koji su svojim gostovanjem željeli odati poštovanje borbi hrvatskog naroda za svoju opstojnost u Kotor Varošu.

ukh.hr

Svi sveti i Dušni dan 2016. godine

Prvog dana mjeseca studenoga svake godine slavimo blagdan Svih svetih. Dušni dan slavimo svake godine drugog studenoga, kada se sjećamo svih svojih dragih pokojnika. Pohodi grobovima i grobljima u tom pogledu redoviti su znak sjećanja i vjere. Tog dana vjernici mole za duše svojih dragih pokojnika, za njih pale svijeće na grobovima, prisustvuju svetoj misi, povezujući se tako svojim molitvama s njima.

I ove godine Gospodin nas je obdario lijepim vremenom da možemo s punim dostojanstvom obići groblja i pomoliti se za svoje pokojne. Na svim grobljima u sve tri župe slavljene su svete mise. Kako je 1. studeni pao u utorak mise na grobljima su započele subotom pa sve do utorka kako bi se vjernici mogli organizirati i sudjelovati na misnim slavljenjima. Veliki broj vjernika je bio prisutan na svetim misama na grobljima Čepak, Bilice, Vrbanjci, Orahova, Zabrđe, Rokovo, kao i na drugim grobljima

Uz domaće župnike, fra Zorana Mandića i fra Juru Tokalića u pomoć su priskočili fra Pero Karajica i vlč. dr. Slavo Grgić.

Valja napomenuti da su sva naša groblja bila lijepo uređena i očišćena što pokazuje pravi osjećaj za ono što nam je vrijedno i sveto na čemu svima onima koji se za njih brinu i koji daju svoje priloge iskreno čestitamo.

Viki

Gradsko groblje sv. Marka u Čepku

Nakon dugo vremena i razmišljanja odlučili smo se na postavljanje prilaznih staza na groblju sv. Marka u Čepku. Naime, da bi se došlo do oltara u samo groblje dosada se moralo hodati utabanom stazom. Odlučili smo nakon savjetovanja s mnogim našim župljanima urediti pješačku stazu od glavne kapije pa sve do otprilike sredine groblja prema oltaru tj. do jednog spomenika.

Radove na uređenju te staze dogovorili smo sa Ratkom – Šepijem Kovačem. Nadamo se, ako nam vrijeme dozvoli, da ćemo ako Bog da do kraja ove godine uspjeti makar djelomično uraditi tu stazu. Bude li dovoljno novčanih sredstava na proljeće namjeravamo s Božjom pomoći uraditi još jednu široku stazu s desne bočne strane groblja sve do kapele sv. Marka. Zahvaljujemo svim našim vjernicima koji su dosada podupirali uređenje groblja kao i gore spomenute radove.

Apeliramo i dalje svim ljudima dobre volje da nam pomognu u ostvarenju zadanih projekata. Nakon tih radova nadamo se da će uslijediti popravljnje ograde groblja kao i kapele.

*Fra Zoran Mandić
Fra Juro Tokalić*

Susret Kotorvarošana i prijatelja u Koruškoj

U organizaciji jedne male skupine vjernih i marljivih Kotorvarošana u austrijskoj pokrajini Koruškoj, i ove godine, 22. listopada organiziran je 5. jubilarni susret Kotorvarošana i prijatelja. Prođe više od 20 godina kad Kotorvarošani moraše napustiti svoj rodni kraj i utočište nadoše ovdje u austrijskoj pokrajini Koruškoj. Postao dio ovoga kraja, postao dio ovoga naroda i dio ove kulture, ali ipak ih je uvijek pratila jedna rečenica: „Nikad ne zaboravi odakle potječeš...“. I ne zaboravljaju. I ovaj susret je pokazatelj toga. Lijepo je bilo vidjeti mnoge koji dodoše, koji se nakon mnogo godina opet sretoše... radost u očima i osmijeh na licu. Imalo se puno toga ispričati, puno lijepih ali i tužnih stvari sjetiti. Opet smo kao nekada u našoj čaršiji: dižu se čaše, pjesma i priče o Kotor Varošu teku. Tu je i naš novi župnik fra Zoran Mandić, a i fra Stipo Karajica je s njim. Nije teško i na njihovim licima radost prepoznati. A i Ranko Matanović se na daleki put iz Hamburga dade, da i on bude ovdje i svojim glasom i pjesmom

ovu večer ispuni. Nisu tu samo Kotorvarošani jer je ovo večer Kotorvarošana i prijatelja. Dodoše i Brćaci, Posavci, Jajčani. Tu je i srednja Bosna. I oni svojim dolaskom i prijateljstvom ispuniše ovu večer. Susret se nastavi i u nedjelju ali ovaj put oko stola Božje riječi. Treba i Bogu zahvaliti što i ove godine blagoslovi ovaj susret, a i svima koji svoj trud i rad darovaše za Kotor Varoš i prijatelje.

Dragan Milišić

Kratke vijesti

- Na blagdan sv. Nikole Tavelića 14. Studenog 2016. godine održana je sv. misa na Petrušića groblju.

- Fratri kotorvaroškog kraja su i ove godine ispekli rakiju a nadamo se da ćemo je kušati za Božić. Uz veseli stroj bilo je i komanje kukuruza koje su fratri zasijali za potrebe male farme svinja u vlasništvu župnog ureda. Nadamo se da će kroz buduće vrijeme stalno biti u prodaji „malih i velikih svinja“ za potrebe naših ljudi u kotorvaroškom kraju.

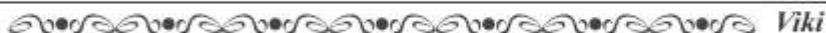
- Izašao je novi DVD svečarskih dana u kotorvaroškoj dolini. Možete ga kupiti u župnom uredu Kotor Varoš. Cijena je 10 eura. U paketu dobivate dva dvd-a plus cd s fotografijama. Sadržaj je zlatna i srebrene mise, koncerti Škore i Žaka u Sokolinama, patroni Sokoline Gospojina i Rokovo itd.

- U župi Sokoline na župnoj kući promijenjena je kompletna stolarija. U župnoj crkvi nakon 25 godina postavljena je elektro-instalacija kao i novi reflektori.

- U Vrbanjcima započeli smo radove na groblju Luke. Radi se nova ograda.

- Na treću nedjelju Adventa skupljali smo posebnu lemuzinu za potrebe Caritasa. Zahvaljujemo svima onima koji su se odazvali ovoj akciji.

Isti dan u Kotor Varošu i Vrbanjcima, proslavili smo blagdan svetog Nikole. Iako je uobičajeno da blagdan sv. Nikole kalendarski slavimo 6. prosinca, u našu župu sv. Nikola je došao tek 11. prosinca. Malo je zakasnio ali je obradovao mališane s darovima.

Predstavljena peta knjiga fra Jure Marčinkovića

Bosanski franjevac, svećenik fra Juro Marčinković napisao je na njemačkom jeziku knjige „Heimatandendrei Seen – Die Geschichte von Illmensee“ (Zavičaj na tri jezera – Povijest Illmensee-a) i „Fremde im eigenen Haus“ (Stranci u vlastitoj kući), a na hrvatskom jeziku „Božja biljna ljekarna“ (tiskana i na njemačkom jeziku), „Ljekaruša fra Jure Marčinkovića“ i „Zlata vrijedni savjeti“.

Ovu petu fra Jurinu knjigu, kao i „Božju biljnu ljekarnu“, tiskala je Školska knjiga, d.d. u Grafičkom zavodu Hrvatske, d.o.o. u Zagrebu. Knjigu „Zlata vrijedni savjeti“ uredila je Miroslava Vučić, likovno-grafički oblikovao je Srećko Koružnjak, grafički uredila Željka Sambolekmikota, jezično obradila Jasna Penzar, korekturu obavila Vlatka Venos, a Dinka Juričić u Pogovoru je napisala: „Ova fra Jurina knjiga prava je mala riznica savjeta za svaki dom, za svakoga od nas. Iz nje imaju što naučiti djeca, odrasli i stariji“. Na poleđini knjige piše: „Ti su savjeti svrstani u dvanaest cjelina: Raznovrsna pomoć u kućanstvu, Kuharske dosjetke, Kuhinjske doskočice, Raznovrsna pomoć u kući, Savjeti za čišćenje, Održavanje rublja i odjeće, Postelja i posteljina, Nakit, Obuća i predmeti od kože, Biljke, Njega tijela i kozmetički savjeti te Ljekarije“.

Knjigu „Zlata vrijedni savjeti“ na ovogodišnjem Interliberu u Zagrebu, u petom paviljonu Zagrebačkog velesajma, u subotu, 12. studenoga, predstavile su djelatnice Školske knjige, urednica Miroslava Vučić i savjetnica za cjeloživotno obrazovanje Dinka Juričić te novinarka i urednica HRT-a Karolina Vidović Krišto i autor Marčinković.

U predstavljanju je osobito istaknut ekološki značaj ove knjige te praktičnost i poželjnost njezinih savjeta.

Fra Juro je kao svećenik živio i radio u Bosni i Hercegovini, na Kosovu, u Njemačkoj, Australiji, Kanadi i na otoku Hvaru. Sada je župnik u Križpolju i upravitelj župa Jezerane i Stajnica u Gospićko-senjskoj biskupiji te voditelj i urednik emisije „Zlatni savjeti“ na

Laudato TV koja je snimila predstavljanje, a i HRT će s ovom vrijednom knjigom upoznati svoje gledatelje.

Stipo Marčinković

Blagdan Gospe od zdravlja u Sućurju i Gdinju na otoku Hvaru

Blagdan Gospe od zdravlja, 21. studenoga, svečano je proslavljen u župama Sućuraj i Gdinj na otoku Hvaru, koje pastoriziraju bosanski franjevci. U nedjelju koja je prethodila ovom blagdanu, poslije pučke mise u župnoj crkvi Sv. Jurja u Sućurju je „otkriven“, skinut je Gospin kip s njezinog oltara i postavljen ispred glavnog oltara na stol s okićenim postoljem za nošenje kipa. To je drevni običaj izlaganja Gospinog kipa za vjerničko čašćenje.

Na sam blagdan pučko euharistijsko slavlje ove godine predvodio je župnik fra Stipo Marčinković koji je u propovijedi istaknuo kako je Blažena Djevica Marija majčinski skrbila o svom sinu Isusu Kristu. Tako se, saznajući da židovski kralj Herod namjerava ubiti novorođenog Isusa, sa svetim Josipom i Isusom uputila u Egipat, odakle su se vratili tek poslije Herodova skončanja. Marija kao majka vodi majčinsku brigu i o svakom čovjeku. To se najbolje vidi u Bibliji na primjeru čuda koje se dogodilo u Kani Galilejskoj. Tamo je ljudima, svatovima, mladencima, na svadbi ponestalo vina, simbola radosti i veselja. Ljudi su se našli u nevolji. Marija je to prva primijetila i

zamolila Isusa da nešto učini. A on je potom pretvorio vodu u vino; ljudsku je nevolju pretvorio u radost i veselje. Isus je za svakog čovjeka s križa kazao svojoj majci Mariji: „Majko, evo ti sina“, a svakom čovjeku poručio je: „Sinko, evo ti majke“, rekao je župnik Marčinković. Na kraju misnog slavlja kroz oba dijela Sućurja, kroz Gornju i Donju Bandu, prošla je tradicionalna procesija na čelu koje su veliki višestoljetni procesijski križ s Gospinom zastavom naizmjenice nosili lučki kapetan Vice Franičević i Martin Modrić. A, prelijepi Gospin kip, nosili su načelnik Sućurja Ivan Slavić, općinski vijećnik Ante Franičević, Ivica Marinović i Ivica Petričević te Tomislav Kačić Bartulović. Oni su na završetku procesije, ispred ulaza u župnu crkvu, dižući i spuštajući Gospin kip na sve četiri strane svijeta, obavili obred blagoslova nazočnih i mjesta Sućuraj. Potom je kip ponovno izložen ispred glavnog oltara, a na Gospin oltar bit će, po drevnom običaju, vraćen sljedeće nedjelje. Za vrijeme misnog slavlja i u procesiji liturgijsko pjevanje predvodile su domaće pjevačice. Blagdan Gospe od zdravlja svečano je proslavljen i u župi

Gdinj. Tamo je pučko euharistijsko slavlje predvodio župnik fra Augustin Tomas. I tamo je, nakon misnog slavlja, bila tradicionalna procesija na čelu koje je Marko Visković nosio Gospinu zastavu. Liturgijsko pjevanje predvodili su domaće pučke pjevači.

fra Stipo Marčinković

Blagdan sv. Nikole u Sućurju na otoku Hvaru

U župi Sućuraj na otoku Hvaru, koju pastoriziraju bosanski franjevci, i ove je godine, 6. prosinca, svečano proslavljen blagdan sv. Nikole, zaštitnika mora i mornara, ribara i pomorskih putnikate osobitog prijatelja siromaha i djece. Prije pučkog euharistijskog slavlja, koje je predvodio župnik fra Stipo Marčinković, mlada profesorica Anka Kačić Bartulović, gospođa Tatjana Mihaljević i načelnik općine Sućuraj Ivan Slavić pročitali su „Život sv. Nikole“. Na misnom slavlju sudjelovali su i domaće ribari te nastavnici i učenici mjesne škole „Ante Andelinović“. Liturgijsko pjevanje predvodile su župne pjevačice. Župnik Marčinković istaknuo je u propovijedi kako je sv. Nikola kao biskup vodio brigu o siromašnima i osobama u nevoljama, osobito u vrijeme gladi i nevremena na moru. Borio se za istinsku kršćansku vjeru. Ništa nije radio bez dogovora sa svojim mudrim i umnim savjetnicima, svećenicima i laicima. Nastojao je da sve crkve njegove biskupije imaju dobre i mudre upravitelje koje je okupljao da bi s njima razgovarao o tjelesnim i duhovnim potrebama njihovih župljana.

Nakon misnog slavlja, uz adventske i Gospine pjesme, kroz oba dijela Sućurja, kroz Donju i Gornju Bandu, krenula je procesija s kipom sv. Nikole kojeg su nosili mladi ribari Ivica Marinović, Stipe Vuljan, Jure i Ivica Petričević te Zoran Mihaljević. Na trajektnom pristaništu blagoslovljeni su trajekt „Laslovo“ i njegova posada, kojoj su predane tri

vrste kalendara za sljedeću godinu. Na završetku procesije, podizanjem i spuštanjem kipa sv. Nikole na četiri strane svijeta, na rivi su blagoslovljene kočarice i brodice te sudionici misnog slavlja i procesije i mjesto Sućuraj. Potom su učenici osnovne škole „Ante Andelinović“ u prostorijama svoje škole izveli vrlo zanimljivi prigodni program za doček sv. Nikole koga je predstavljao učenik Ivan Vuljani djeci podijelio darove.

Sućuraj, 6. prosinca 2016.

fra Stipo Marčinković

Dekanska korona sesvetsko-vugrovečkog dekanata

U petak, 02. prosinca 2016. svećenici sesvetsko-vugrovečkog dekanata održali su svoju jesensku-adventsku koronu u prostorima župe Sv. Marije Anđeoske u Sesvetskoj Sopnici kod Zagreba. Na susretu je sudjelovalo četrnaest svećenika, a domaćini su bili franjevci Bosne Srebrene na čelu sa sopničkim župnikom fra Zdravkom Dadićem. Susretom je predsjedao mons. dr. Stjepan Kožul, kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog i arhidakon remetsko-sesvetskog arhidakonata. Tema susreta bila je Druga sinoda Zagrebačke nadbiskupije, pastoralni događaj i poticaji u radu na župama dekanata.

Susret je započeo zajedničkom molitvom, nakon čega je uslijedio pozdrav sesvetsko-vugrovečkog dekana preč. Maria Miglesa, župnika u župi Svih Svetih u Sesvetama nazočnim svećenicima, kao i zahvala ovdašnjim franjevcima na domaćinstvu, te je riječ predao predavačima i izlagačima na koroni vlč. Ivanu Vučku, župnom vikaru

u župi Svih Svetih u Sesvetama i vlč. Davoru Lukačeviću, župnom, vikaru u župi sv. Ante Padovanskog u Sesvetskim Selima, koji su ukratko predstavili Pravilnik Sinode i Radni dokument (Instrumentum laboris). U tom smislu, predavači su govorili o naglascima i smjernicama kako ih mjesna ili opća Crkva predlaže, o slavljenju sakramenata i nekim negativnim iskustvima, te o terminima slavlja sakramenata sv. ispovijedi i potvrde u župama dekanata.

Govora je bilo i o, itekako predstojećem važnom događaju pred nama, početku Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, koja se otvara u petak, 8. prosinca ove godine.

Druga sinoda Zagrebačke nadbiskupije će imati pet tematskih zasjedanja tijekom 2016/17. godine i oslanjajući se na evanđeosko poslanje Crkve i nauk Drugoga vatikanskog koncila, želi biti dosljedna značajnim obnoviteljskim zahvatima koji su postignuti u prethodnim desetljećima

te vjerna apostolskomu vodstvu i poticajima pape Franje. Važno je naglasiti kako je Prva sinoda održana još davne 1925. godine.

Nakon izlaganja predavača, uslijedio je razgovor na izložene teme i ostavljen prostor sudionicima za moguća pitanja. Bilo je govora i o nedavna zaključenoj godini milosrđa za vjernike sesvetsko-vugrovečkog dekanata, adventskim susretima mladih, terminima svete ispovijedi u župama dekanata za Božić, kao i tečaju pripreme za brak za godinu 2017. koji se održava u župama Sesvete i Sesvetska Sela.

Druga ovogodišnja korona za svećenike dekanata završena je zajedničkim objedom u blagovaonici Franjevačkog samostana sv. Ilije, kojeg su organizirali domaćini franjevci na čelu s gvardijanom fra Božom Lujčićem.

Ivan

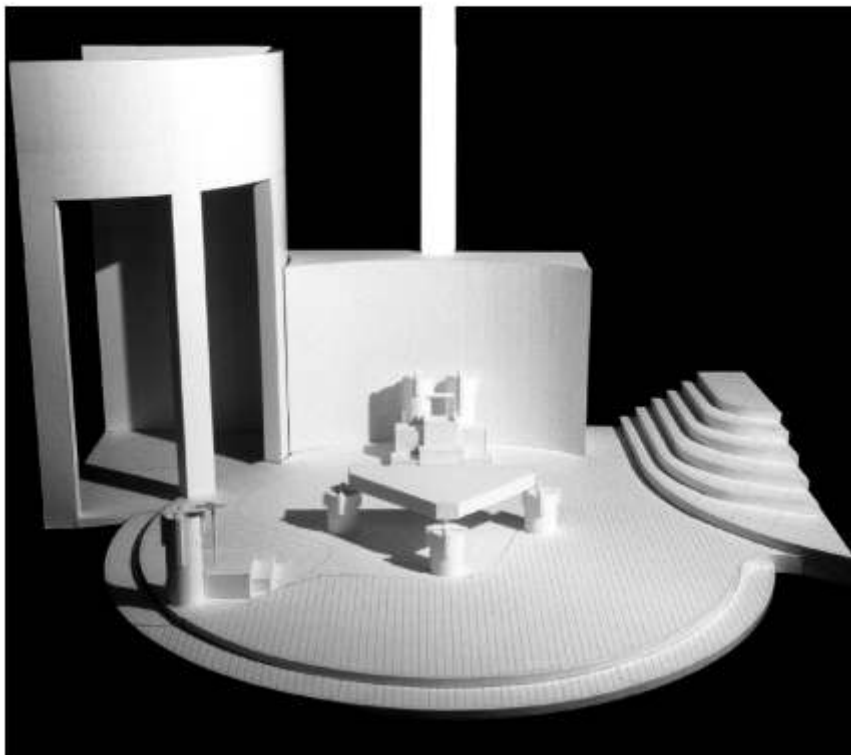
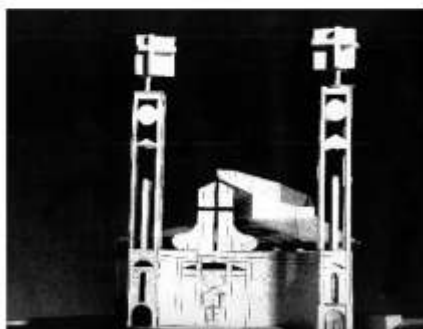

Od kamene pećine u Carrari do oltara „Kotorvaroške ljepotice“

Trideset godina od ideje nove crkve do uređenja njezina prezbitarija.

Božićno slavje ove, 2016. godine je za sve, koji smo tijesno i intimno povezani s „Kotorvaroškom ljepoticom“ nešto posebno i izuzetno. Tom prilikom je crkva konačno dopunjena s njezinim najznačajnijim segmentom, religioznom jezgrom, obogaćena s izvedenom opremom svetišta. Prezbitarij, oaza najsvetijeg u svetom, je sada pred nama - s nama. Njegovu su opremu vrijedni majstori vještih obrade najplemenitijeg i u povijesti sakralne – pa i profane – umjetnosti najznačajnijeg materijala, prirodnog kamena, izveli iz čuvenog bijelog mramora. Iz mramora Carrare od kojeg su kroz vjekove oblikovali istaknutu opremu sakralnih prostora te iz kojeg je svoje skulpture izvodio također genijalni renesansni kipar, slikar i arhitekt, čuveni i nenadmašivi maestro Michelangelo Buonarroti.

Ovih dana napunjeno je točno trideset godina od prvih koncepcija i skica nove crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Kotor Varošu. One davne 1986. godine, dakle točno prije trideset godina, franjevci Bosne Srebrene raspisali su natječaj za arhitektonsko rješenje nove Božje kuće. Tada je bio župnik u Kotor Varošu fra Ivan Franjić. Sa njegovom širokom otvorenosti te poznatom nenadmašivom energijom i voljom, odlučio se za izuzetnu, u onim teškim uvjetima i ograničenim mogućnostima onog vremena, možda i neshvatljivu smjelost. Nakon izbora arhitektonskog rješenja na natječaju, osigurao svu potrebnu projektnu dokumentaciju te s velikim naporima pribavio i sve potrebne, zakonima propisane suglasnosti i dozvole. Već dvije godine poslije izbora konkursnog rješenja te

izrade svih potrebnih projekata počela je gradnja. U svibnju 1988. godine biskup Franjo Komarica predvodio je posvetu temelja nove crkve. Tog sunčanog i radosnog dana veliki broj okupljenih nije vidio samo temelje nego smo se svi prisutni zapanjeno našli među već izgrađenim zidovima budućeg broda nove crkve. Naravno, fra Ivan se i pored sve radosti te zadovoljstva nad obavljanim poslom našao u novoj teškoj situaciji. U naoko nerješivom problemu kako osigurati financijska sredstva za nastavljanje i dovršavanje građevinskog programa. Kako je bilo jasno, da od službenih vlasti neće biti nikakve potpore dragocjena je pomoć došla od pojedinaca. Od dobrih ljudi koji su i pored vlastitog materijalnog njihovih obitelji ipak izdvojili dio za gradnju nove crkve. Kao i svih onih raseljenih koji su prilikom posjete rodnom zavičaju sa sobom dovozili skupocjene konkretne darove. Sjećam se, kako bi me prilikom mojih brojnih posjeta gradilišta i fra Ivana ujutro iznenadilo, kada sam ispred župne kuće primijetio gomilu skupocjene najkvalitetnije drvene lamperije ili zavoje

dragocjenog bakarnog lima koje su dobri domaći ljudi, tada na radu širom Europe, u noći dovezli možda iz Austrije ili Njemačke te jednostavno, skromno i bez pompe ostavljali ispred župne kuće kao njihov dar i prinos za gradnju te opremanje nove crkve.

Crkva je bila izgrađena točno tako kako je to određivao službeni izvedbeni projekt. Krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća već su se izvodili jedinstveni unikatni, skupocjeni ali i predivni interijeri od masivnog drveta. Ljudi su dovozili fra Ivanu različite vrste drveta, naravno prema njihovim mogućnostima. Ta se grada sušila u parku pozadi župne kuće. Kako je bilo nemoguće izvesti jednoobrazni interijer, dakle uporabom samo jedne, odabrane vrste drveta, zajedno s fra Ivanom sam odlučio, da interijer sastavimo od svih domaćih vrsta drveta. Da u cjelini iskoristimo darovanu građu. A, s druge strane, da uporabom svih vrsti domaćeg autohtonog drveta dodamo crkvi izuzetno značajni osjećaj pripadnosti kotorvaroškom kraju. Da joj dakle osiguramo jedan iznimni identitet,

jedan iznimni geniusloci kakvog do tada nisam sreo ni poznavao u čitavoj povijesti sakralne arhitekture u svijetu.

Unikatni drveni portali pobočnih kapelica sa izvanredno, jedinstveno izvedenim eliptičnim, iz masivnog drveta te u prostoru slobodno razapetim lukovima – majstorski rad vrijednog Ivanovog suradnika Markize - kontinuirano su prelazili u punu, s hrastovim okvirima kasetiranu drvenu oblogu pozadine galerije i dalje na plafon lađe kao i na najviši dio, na strop lanterne. Tamo su slojevi drvene lamperije u oblicima oblaka na nebu zagrlili križ koji je kontinuirano prelazio u veliki fasadni križ u pozadini prezbiterija.

U nezaboravnom sjećanju mi na-

ravno ostaje moja zadnja posjeta gradišta. Bilo je to točno na moj rođendan, 30. prosinca 1992. godine. Poslije dugog i tada već krajnje kompliciranog puta koji je iz Ljubljane vodio pored mađarske granice te preko Bosanskog Šamca do K. Varoda, s fra Ivanom i majstorima postavili smo zadnji, prekrasni dio

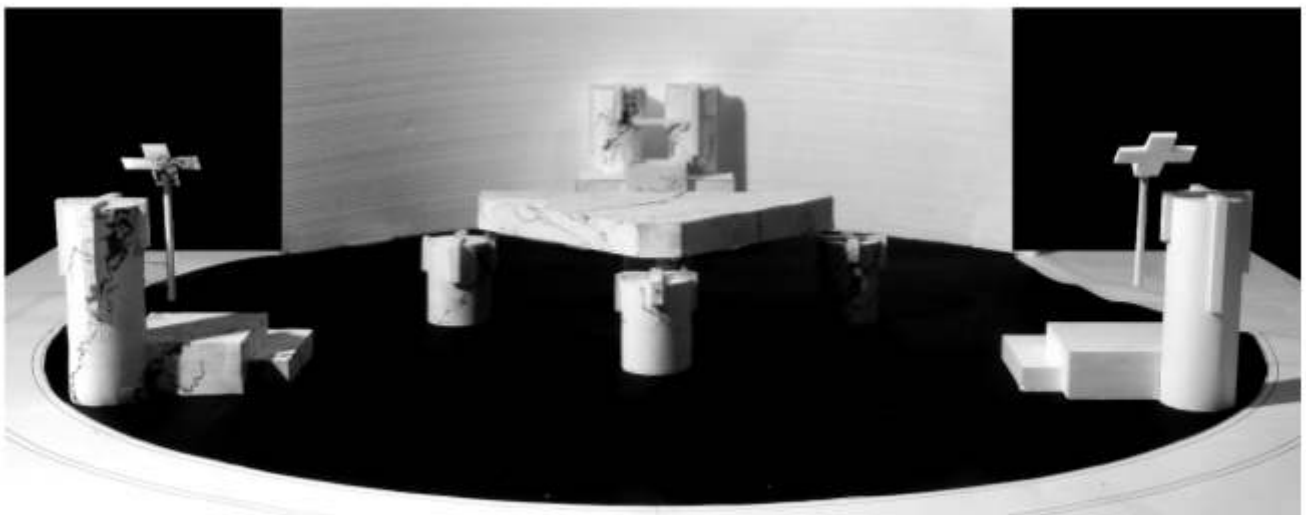
interijera. Križni put slavnog hrvatskog, u Dubrovniku rođenog slikara Iva Dulčića, izveden kao minijaturni živopisni mozaik bogatog kolorita od kamena svih boja. Svu tu ljepotu, taj vrijedni zajednički rad svih dragih ljudi koji su surađivali te koji su ga na različite načine omogućili malo kasnije je progutala vatra besmislene, bestijalne, čovjeka nevrijedne mržnje. Vatra, koja je uz eksplozije teško ranila našu novu crkvu. Konačno je svanuo dan, kada su fratri Bosne Srebrene odlučili u još težim okolnostima počnu njezinu

obnovu. Potrebni su bili zahtjevni građevinski radovi sanacije opasno oštećenih konstrukcija te gradnja novih zvonika, novih krovova, novog zastakljenja. Za sve je to brinuo energični i hiperaktivni te također u najnepovoljnijim trenucima uvijek nasmijani župnik fra Pero Karajica. Postupno smo počeli ponovno ispočetka stvarati i unutarje uređenje božje kuće. Ponajprije sanaciju zidova broda na kojim su zauvijek sačuvane plohe sa vatrom rata stigmatiziranog kararskog mramora koji nas kao relikvija podsjećaju na dramu prošlosti. Konačno je fra Anto Šimunović, novi župnik, dovršio komplicirane podove crkve. Podove u kojim se prepliću bijeli kararski mramori također, čuveni crveni mramor Rosito da Verona

te obloge od crno bajcovana hrasta. Fra Anto je do svog odlaska na novu dužnost gvardijana u samostanu Svetog Luke u Jajcu, dovršio i klupe od masivnog, podjednako tamno bajcovana drveta, vrijedni rad stolara Ilije Šekerije. Počeo je i pripremu izvedbe opreme prezbiterija, koja je u rukama mladog, izuzetno sposobnog Marka Dune, te koju sada dovršava novi župnik fra Zoran Mandić; svećenik koji je s fra Perom zaslužan za ponovo uskrснуće, rođenje naše crkve te koji je vizionarski obnovio i ponovo izgradio u ratu sasvim uništeno svetište Svetog Ive u Podmilačju.

Opremu prezbiterija sastavlja porodica osnovnih elemenata koje povezuju okrugli stupovi od masivnog kamena. Na tim su stupovima na gornjoj strani isječena znamenja križa koja se u produžetcima spuštaju po bokovima stupova. Misterij simbolike u kojoj svu opremu povezuje osnovni jednako oformljen motiv stupa od kararskog mramora dopunjuje i njihov broj sedam, koji je miljenik biblijske aritmologije. Dok je u ambonima postavljen po jedan stup, dva stupa su postavljena u sediji, svečanom sjedištu. Trojica kamenih stupova je naravno primijenjena u mensi, oltarnom stolu. Oni tako podsjećaju na presveto Trojstvo Oca, Sina i Duha Svetoga a istovremeno otvaraju trokutolturne ploče na sve strane broda nove crkve. Trokut oltarnog stola opominje također na trokutnu aureolu koja se od davnih vremena upotrebljavala kod prikazivanja Boga Oca i presvetog Trojstva. Istovremeno je trokut sa likovnim prikazom ljudskog oka od nekada simbol Božje sveprisutnosti i svevidljivosti.

Dva ambona, po jedan na svakoj strani oltarnog stola nadovezuju se na tradiciju dva ambona u sakralnoj arhitekturi. Na lijevi ambon kojeg se čita evanđelje i desni ambon za čitanje poslanice i starozavjetnih tekstova. Postament ambona koji je podignut iznad razine poda prezbiterija također se nadovezuje na naglašene, podignute postamente u starim, naročito ranokršćanskim bazilikama. Na okruglom stubu ambona koji je obogaćen prostornim, trodimenzionalnim crtežem križa je nosač s pultom za knjigu, također izrađen od jednakog kararskog mramora.

Dva okrugla mramorna stupa pozadine sedije istovremeno u vizualnom i duhovnom doživljavanju predstavlja bazu, simbolični oslonac te introdukciju velikog križa koji se u pozadini prezbiterija uspinje prema nebu. U ta su dva stupa ugrađena sjedišta od masivnog kamena, koja dopunjuju i masivne stepenice s kojim su sjedala za glavnog i prateće svećenike podignuta iznad razine okruglog prezbiterija. Sediju će u konačnom uređenju dopuniti pored lučnog zida pozadine prezbiterija raspoređeni stolčići za koncelebrante i ministrante.

Tri okrugla stupa s križevima oslonac su ploči oltarnog stola, koja je podignuta na jedva primjetljive čelične potpore pa tako naglašava suštinski odnos između zemaljskog i materijalnog – što prezentiraju masivne noge mense – te iracionalnog, duhovnog i dematerijaliziranog, što naglašava u zrak podignuta

ploča oltarnog stola.

Taj redoslijed jedan, dva i tri stupa od kamena kulminira u četiri stupa na koje će biti ugrađeno svetohranište i koji će biti postavljeni, smješteni u dnevnoj kapeli pored prezbiterija. Svetohranište, tabernakul će zamijeniti u ratnom požaru i eksplozijama razvaljenu oltarnu opremu iz stare crkve, rad čuvenog slovenskog arhitekta Josipa Plečnika. Prilikom projektiranja nove crkve odlučili smo, da se ta izvanredno oblikovana oprema od svijetlog kamena smjesti u dnevnu kapelu. Pored omanjeg oltarnog stola je bio naglašen element Plečnikove opreme: kameni tabernakul na kojem je stajala visoka i prekrasna, od masivnog drveta majstorski izrađena te listićima od pravog zlata prekrivena statua Djevice Marije s djetetom. Ta statua je bila remek djelo, također poznatog slovenskog akademskog kipara Julijana Renka. Drveni, više od dva metra visoki kip je odmah progutala vatra, dok su ostale dijelove dragocjene Plečnikove opreme uništile eksplozije.

Novo se svetohranište nadovezuje na skrivenu, tajanstvenu matematiku redoslijeda okruglih križevima obogaćenih stupova od bijelog kararskog mramora. U redoslijedu od jedan stup u ambonu, dva u sediji i tri u oltarnom stolu novi je tabernakul poduprt s četiriokruglastupa podjednako oformljena ali različite visine koje posebno naglašava preplitanje iz kamena isječena četiri križa.

Kako i u oltarnom stolu tako i baza tabernakula predstavlja zemaljsko, racionalno i materijalno, dok je tabernakul neprimjetno podignut u zrak i predstavlja i postaje dio duhovne iracionalne i dematerijalizirane sfere koja se uspinje prema nebu. Ormariću svetohraništa, također izrađenu od kararskog mramora grli eliptična aureola od istog kamena - prsten vjenčanja Božjeg i zemaljskog. Ta simbolična aureola, značajni motiv u tradiciji religiozne arhitekture, slikarstva i kiparstva, uvodi već izvedene eliptične gornje motive portala pet pobočnih kapelica. S aureolom svetohraništa dopunjen je dakle likovni, arhitektonski i estetski kanon koji svladava i objedinjuje

unikatno oformljen interijer naše nove crkve. Estetski i duhovni kanon, načelo koje uvode sami oblici najsvetijeg, dakle svetohraništa, i koji se u produžetku kontinuirano pojavljuje u motivima portala kapela te u različitim i na razne načine iscrtanim i isprepletenim eliptičnim oblicima broda, njegova lučnog zida, njegovih polja i bordura opločenja te njegovih eliptičnih i kružnih formi, koje stvaraju iluziju totalnog, u sebi formalno i simbolično uravnotežena te sakralnošću ispunjena ambijenta.

Prvu sam cjelokupnu opremu prezbiterija izveo u novoj crkvi Kristovog učovječenja u Ljubljani prije trideset godina. Dakle u vremenu prvih koncepcija nove crkve u Kotor Varošu. Sada se konačno dovršava ta, druga cjelokupna oprema, koja je naravno u projektima, maštanjima i maketama prisutna najmanje deset godina. Treća cjelokupna oprema prezbiterija koju sam imao čast projektirati je detaljno razrađena za novu crkvu u svetištu Svetog Ive u Podmilačju. Za crkvu koja već godinama čeka da se nastave i dovrše

građevinski i zanatski radovi te da se konačno izvede i njezino unutarnje opremanje.

Svako od nas zna koliki je put od ideje do njezine realizacije. Taj nas put, taj nas napor prati na svakom koraku: od malih, na oko nebitnih odluka i njihovih ispunjavanja do velikih i najvećih ideja te njihove realizacije. Tu su sati, dani pa i noći neumornog rada projektanata, tu su iznimni naponi izvođača, tu su briga i predanost župnika, koji je preuzeo tešku, odgovornu i značajnu zadaću a tu su i naponi i potpora svih dobrih ljudi koji vjeruju, da je za Božju kuću dobro samo ono najbolje i koji decenijama omogućuju i podupiru stvaranje bajkovite „Kotor-varoške ljepotice“.

Kada posjetite Carraru, od nekada poznatu meku arhitekata, kipara i trgovaca kamenom, gradić pored mora na zapadnoj strani talijanskog poluotoka, odmah primijetite brdo sa otvorenim bijelim kamenim ploham koje u pozadini prati obalu Mediterana. Čitavo je to brdo kontinuiran kamenolom čuvenog kararskog mramora. Kamenolom koji je kroz stoljeća najtraženiji u čitavom svijetu. Tamo negdje u blizini, gdje je u zadnjim godinama XV. Stoljeća Michelangelo lično odabrao blok sasvim bijelog kararskog mramora za njegovu čuvenu Pietà u bazilici Svetog Petra u Rimu, isječeni su i blokovi divnog kamena iz kojeg smo prije četiri godine izradili obilježje hrvatskim žrtvama rata i poraća (2012). A tamo su isječene i ploče te blokovi od kojih sada izvodimo oltarnu opremu naše „Kotorvaroške ljepotice“. Na svakom bloku kararskog mramora brižljivo su određene pozicije pojedinačnih elemenata opreme. Da bi se što bolje iskoristio skupocjeni kamen a još posebno da bi se što bolje prezentirala ljepota njegove bijele nijanse koju obogaćuju poetički iscrtane venature tamnijih linija.

Na samom završetku te priče moram vas, dragi čitatelji upozoriti na nevjerojatnu i u svemu važeću činjenicu, da završetka uopće nema. Da se tradicija kroz vjekove prenosi u sadašnjost i u budućnost te da se kvalitete i vrijednosti koje su tražili oni daleko ispred nas s istom odgovornošću i predanošću postavljaju i nama. I, zauvijek će se postavljati u svijetu duhovnosti, kulture te ljubavi za ono najljepšeg i najvrijednije. Do svega dakle, što postaje Architecturaperennis, dakle arhitektura za sva vremena. Želim vam čestit Božić i sve najbolje i najljepše u godini koja će nas uskoro zagrliti.

Vaš arhitekt, akademik Marko Mušič

U Ljubljani, 7. studenog 2016

Komentari uz ilustracije.

Strana 1: • Maketa uređenja prezbiterija „Kotorvaroške ljepotice“ • Prvonagrađeni natječajni projekt nove crkve Rodenja Blažene Djevice Marije u Kotor Varošu (listopad, 1986). **Strana 2:** • Lanterna, svjetlarnik iznad prezbiterija te njegov, u drvetu izvedeni plafon koji su uništeni u vatri i eksplozijama. • Naša, u ratu ranjena crkva (stanje 1996. godine). • Konačni projekt uređenja prezbiterija „Kotorvaroške ljepotice“ **Strana 3:** • Ambon. • Sedia. • Mensa, oltarni stol. • Drveni kip Marije sa djetetom u dnevnoj kapeli, koji je u ratu izgorio. • Svetohranište. **Strana 4:** • Prezbiterij nove crkve Kristovog učovječenja u Ljubljani te prezbiterij nove crkve u svetištu Svetog Ive u Podmilačju. • Carrara sa brdom iz kojeg kroz vjekove vade čuveni bijeli mermer.

Pastoralno svećenstvo i duhovna zvanja

KLJAJIĆ fra Jozo – rođen u Šušnjarima kod Plehana 6.ožujka 1950, živi u Dalmaciji. Bio je župni pomoćnik fra Marku Kovačiću.

FRANJIĆ fra Ivan – župnik od srpnja 1982.

STIPIĆ fra Juro – Bio je župni pomoćnik fra Ivanu Franjiću.

MIHALJEVIĆ fra Jozo – rođen u Golinjevu kod Livna 11.studenog 1955. Živi na Gorici kod Livna. Bio je župni pomoćnik fra Ivanu Franjiću.

BOROVIČKIĆ fra Luka – rođen u Poljanima kod Kraljeve Sutjeske 11.ožujka 1958. Župni je pomoćnik u Kotor Varošu od 10. listopada 1984.

DŽOLAN fra Mijo – Rođen u Rumbocima kod Šćita 7. listopada 1949. živi na Šćitu. Bio je župni

pomoćnik fra Ivanu Franjiću.

Od spomenutih pastoralnih djelatnika Matijević fra Toma, Franjić fra Andeo, Markušić fra Josip, Kovačić fra Marko, Franjić fra Ivan i Stipić fra Juro su Kotorvarošani.

Dvojica (Marković fra Marijan i Garić fra Jozo) postali su banjalučki biskupi. Služeći kotorvarošku župu umrli su Glavadanović fra Ivan (pokopan na sokolskom groblju), Gutić fra Anto (pokopan na sokolskom groblju), Ilić fra Marijan, Knežević fra Anto (pokopan na čepačkom groblju), Sitnić fra Franjo, Vidošević fra Luka i Zečević fra Lovro.

Na čepačkom groblju pokopan je također fra Augustin Ćorić, koji je kao jajački vikar došao ovdje liječiti se od tuberkuloze.

Duhovna zvanja

Kotorvaroški kraj tijekom povijesti dugo je bio daleko od središta pismenosti, koja se gotovo isključivo, bar što se tiče katoličkog pučanstva, sustavnije njegovala u postojećim franjevačkim samostanima fojničkom, sutjeskom i kreševskom. Kada se ima u vidu da nije bilo pristojnih župnih kuća u kojima bi se okupljala djeca da uče tajnu pisma i čitanja, onda je sasvim jasno da su samo neki nadareniji dječaci imali sreću da nauče knjigu štiti. Oni koji su u tom bolje napredovali i pokazali želju da i sami postanu ujaci slani su na daljnje školovanje u fojnički franjevački samostan, kojemu je župa Kotor stoljećima pripadala. Neki od njih nastavljali su filozofsko-teološki studij u Italiji ili drugdje. Kasnije, nakon austro-ugarske okupacije znatno su se poboljšali uvjeti školovanja, ali još uvijek ženska djeca vrlo su rijetko pohađala školu. Stoga se u kotorvaroškom kraju tek nakon drugog svjetskog rata javljaju prva duhovna ženska zvanja.

Na temelju postojećih podataka, koliko se moglo utvrditi, iz kotorvaroškog kraja bilo je tijekom povijesti pedesetak što svećenika, što redovnika. Među svećenicima samo dvojica su neredovnici, a svi ostali franjevci. O svakom od njih reći

ćemo ono najbitnije, a zatim i o redovnicama iz ovog kraja slijedeći u oba slučaja abecedni redoslijed.

Nastavit će se...

Razgovor s fra Jurom Stipićem

Voljena djeca Oca nebeskoga

Fra Juro Stipić je rođen 19. svibnja 1944. godine u selu Baščina u župi Kotor Varoš od roditelja Ilije i Anice r. Bilanović. Nakon završenog sjemeništa u Visokom i Franjevačke teologije u Sarajevu zaređen je 14. srpanj 1968 za svećenika u Varešu od preuzvišenog nadbiskupa Smiljana Čekade. Fra Juro je u svojih 48 godina pastoralnog djelovanja u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj bio na 12 župa (Petričevac, Jajce, Ovčarevo, Dubica Gornja, Dobretići, Kotor Varoš, Podmilačje, Stratinska, Okučani, Gvozd, Viduševac).

Fra Juro rođeni ste pred završetak 2. svjetskog rata. Sjećate li se kakva je situacija bila u tadašnjem - poslijeratnom - Kotor Varošu?

Ono čega se sjećam jest da je vladalo veliko siromaštvo. No, uz zasluge mojih roditelja i sestara Ane i Kaje i brata Franje, ja kao dijete nisam osjetio nekih posebnih nedostataka. Moji roditelji, kao i većina žitelji tadašnjeg Kotor Varoša, živjeli su od zemljoradnje i stočarstva. I sam sam morao uz školske obveze pomagati obitelji u ovim poslovima.

U tim uvjetima ste otišli i u sjemenište i postali svećenik. Je li bilo teško odlučiti se na taj korak u onom društvu?

Nije bilo teško, jer sam imao župnika (fra Čedomil Čondrić) koji je zračio jednom toplinom i fratarskim duhom, što me je i privuklo na ovakav način života. Od malih nogu bio sam privržen crkvi te sam često provodio slobodno vrijeme sa župnikom fra Čedomilom i časnim sestrama Maurom i Citom. Nama djeci je u sjećanju ostao baš ovo zimsko vrijeme kada smo sa sestrom Maurom i Citom skupljali mahovinu i pravili jaslice u župnoj crkvi. To su male stvari koje se pamte čitavog života. Moram još reći da sam prvi postao ministrant u župi, čak se sjećam da sam prvi kao ministrant zapjevao poslanicu u kotorvaroškoj crkvi, tako da je ovaj korak u mom životu bio logički slijed događanja.

Koliko se u tadašnjem sustavu osjećao napredak u gospodarskom smislu nakon rata?

U poslijeratnim godinama ga nije ni bilo. Početkom 60-ih je vladala tolika oskudica da su prve dvije godine ovog desetljeća nazvali i gladne godine. Ja sam tada bio u sjemeništu. Zahvaljujući brizi uprave Provincije mi sjemeništarci nismo oskudijevali bar u hrani. Gospodarski rast dolazi tek nakon ovih godina, iako sporo ali se osjećao.

U prijeratnoj Bosni i Hercegovini bili ste u pastoralu u nekoliko župa. Koja je razlika u pastoralnom djelovanju tada i danas?

Razlika je gotovo neznatna. Jedina je razlika što tada nismo smjeli govoriti javno o tadašnjem sustavu jer se za jednu riječ protiv sustava moglo završiti u zatvoru. Danas je to drugačije - imamo slobodu govora. Danas je još u dobroj mjeri olakšan pastoral stvaranjem infrastrukture i

napretkom tehnologije - jednostavno olakšana je komunikacija s ljudima.

Gdje ste bili u vrijeme Domovinskog rata?

Rat sam proveo u župi Stratinska koja se nalazi između Banja Luke i Sanskog Mosta. Bilo je to vrlo nezgodno vrijeme. Dana 22. svibnja 1992. godine zarobila me skupina srpskih vojnika koji su mi otuđili automobil, dokumente i zlatni lančić s križem koji mi je bio uspomena iz Svete Zemlje. Bilo je to teško vrijeme za katolike na području današnje Republike Srpske. Ali Bogu hvala preživjelo se i to.

Zadnjih dvadesetak godina ste boravili izvan rodne BiH. Bili ste na službi u susjednoj Hrvatskoj. Kakav je tamo način života?

U župama na kojima sam bio u Hrvatskoj je vrlo jednostavan način života sličan našem u Bosni. Razlog tomu je što je dosta ljudi upravo iz Bosne naselilo ta područja. Stanje u tim župama nije bolje nego kod nas. Najveći problem je nedostatak radnih mjesta što u većini slučajeva tjera ljude da idu trbuhom za kruhom. Mali je broj ljudi koji uspijevaju ostati tu i naći posao. Uglavnom ostaju stariji.

U župama na kojima ste bili u Hrvatskoj živi dosta vjernika koji su došli s naših prostora. Kako biste opisali njihov pogled na život u tuđini? Jesu li se prilagodili tamošnjem podneblju ili ih još uvijek veže rodni kraj?

Ljudi koji su naselili župe na kojima sam djelovao su uglavnom s područja Republike Srpske. Ti ljudi su odmah nakon rata, često išli na rodnu grudu jer su željeli obnoviti svoje domove.

No, kako im to nije bilo moguće zbog stalnog opstruiranja tadašnje vlasti, više i ne pokušavaju. Tako danas imamo te ljude u Hrvatskoj (koja se također ne brine za njih) koji dolaze u rodno mjesto samo kada su patroni župa ili druge veće proslave da bi se našli s rodbinom i prijateljima i odmah se vraćaju u Hrvatsku.

Fra Juro, Vi ste i numizmatičar. Možete li nam reći kako ste počeli s ovim hobijem i što Vas je privuklo da skupljate poštanske marke?

Počeo sam markice skupljati još davne 1970. godine. Pokušao sam skupiti sve markice koje su na području tadašnje država bile u opticaju od moga rođenja i da nije bilo rata i uspio bih. Nakon rata i

mog odlaska u Hrvatsku nastavio sam s ovim hobijem i danas imam gotovo sve markice koje su u Hrvatskoj bile u opticaju od osamostaljenja do danas.

Već ste skoro pedeset godina u pastoralu što je veliko iskustvo, većina vjernika vas rado pamti po veseloj naravi i spremnosti na šalu. Što biste poručili čitateljima?

Kako zadržati veseo duh i u ovom vremenu koje često opterećuje čovjeka do te mjere da zaboravi na smijeh. Uvijek govorim ljudima da ne zaborave da smo mi voljena djeca Oca nebeskoga. On zna za naše boli i križeve i uz sve nedaće koje nas snalaze u životu On nam daje snagu da možemo sve podnijeti hrabro i strpljivo. Pa i sam je rekao da je s nama u sve dane do svršetka svijeta. Na putu toga moramo se radovati jer uvijek imamo Njega koji nam pomaže.

Razgovarao Miran

Priredio: mons. Ivica Božinović

Banjalučki trapisti (27)

Navršilo se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašino Selo, kod Banjaluke, i 100 godina od smrti osnivača samostana Marija Zvijezda oca Franza Pfannera. Ove godišnjice povod su da opet bude progovoreno o njima i njihovim velikim zaslugama za sveukupni razvoj Banjaluke i njenog kraja. Nažalost, riječ je o zaslugama koje su proteklih desetljeća premalo vrednovane i zaboravljene

Kakav su tretman imali trapisti u to vrijeme piše i A. Ravlić:

"Ta 1946. bila je 'najpogibeljnija' za trapiste. Ilustracije radi, valja reći da je u jednom danu spaljeno oko 20.000 knjiga iz prebogatog samostanske knjižnice, kada je od nadobudnih mladića pripadnika komunističke omladine - skojevaca (pripadnika SKOJ-a tj. Saveza komunističke omladine Jugoslavije), uklonjen i spomenik sv. Bernarda i bačen u Vrbas. Profesorica Mira Kesić, koja je vodila brigu o siročadima u zaposjednutom samostanskom prostoru, pokušala je spriječiti taj divljački čin, ali su joj odgovorili: 'Ne brinite, spaljujemo samo stare knjige.' Njeno upozorenje je zakasnilo. Oganj je progutao veoma vrijedne knjige - raritete, a Vrbas prekrpio samostansku relikviju kip sv. Bernarda.

Profesorica se jedina ispričala malobrojnim trapistima, koji su bili tih poslijeratnih godina povučeni u sebe, jer su se osjećali izvan zakona." (Prof. Kesić nikada nije zaboravila ovaj vandalizam. Često je o njemu govorila pokojnom banjalučkom biskupu Pichleru, sadašnjem biskupu Komarici, a jednom prigodom i autoru ovih redaka.) Zatočenjem o. Ante Artnera u prosincu 1946. godine zajednica je u doslovnom smislu bila potpuno obezglavljena. On je bio taj koji se usudio "narodnim vlastima" reći da čine "nepravdu bosanskim trapistima". Naprotiv, o. Flavijan, superior samostana, "potpuno se povlači u se i u tišinu trapiske povučnosti", piše kroničar. U nedostatku hrane, stambenog prostora i sveukupne nesigurnosti, nastojao je "braću čim prije rasturiti, kao i koriste (svećenike) nakon toga".

Preostali trapisti svećenici, kao i pojedina braća, pošli su u više župa Banjalučke biskupije, gdje su postali dušobrižnici-župnici, a braća njihovi pomoćnici.

Naime, Banjalučka biskupija izašla

je iz rata teško ranjena. Nema svoga biskupa, župe su uništene, brojni svećenici su ubijeni... Nakon rata mnogi preživjeli dijecezanski svećenici završavaju u zatvorima. O tadašnjem načinu života trapista piše u svojim uspomenuama o. Salezije Gajšek: "Ratno vrijeme proveo sam u samostanu manje-više mirno. Krajem svibnja (maja) 1945. otposlalo me moje crkveno starješinstvo u B. Aleksandrovac, da tamo u samostanu časnih sestara zamjenjujem tadašnjeg župnika Alfreda Pichlera, koji je odveden u logor skupa sa svojom majkom. Kada je dne 15. ožujka (marta) bio pušten na slobodu, smio sam se vratiti u Mariju Zvijezdu. Budući da je Dolina zatražila od biskupijske uprave dušobrižnika, poslala je mene u Dolinu pred samu Cvjetnu nedjelju godine 1946. Tamo ostadoh s malim prekidom do 16. ožujka (marta) 1952. Prekid je trajao od 20. ožujka (marta) do 31. prosinca (decembra) 1949, kada sam, naime, upravljao župom Stara Rijeka. U Dolini mi je bio trajnim ministrantom i donekle čuvarom naš dobri brat Ćiril Grbac. Kad sam ja napustio Dolinu, onda se i on vratio u Mariju Zvijezdu da ondje nastavi svoj pravi redovnički život."

Trapisti tijekom 1946. godine još dobivaju brojne narudžbe za svoj sir iz Hrvatske, Slovenije, Srbije... Tako u pismu Gezi Kerešiju, trgovcu iz Subotice, odgovaraju 69. rujna (septembra) 1946. godine: "Ovime Vas učtivo izvješćujemo da Vašem nalogu u pogledu sira u Vašoj dopisnici od 5. o. mj. na žalost, ne možemo udovoljiti, budući da je naša sirarna, pod kraj rata posve uništena sa cjelokupnim svojim uređajem. Sadašnje pak prilike ne dozvoljavaju nam da obnovimo sirarnu i nastavimo sa daljnjim radom na proizvodnji našeg, na daleko čuvenog sira trapist. To je prešlo u prošlost. Toliko za Vaše ravnanje."

Okružna agrarna komisija Banjaluka donosi 26. veljače (februara) 1947. godine pod Arik broj: 99-7-1946. odluku o eksproprijaciji zemljišnog posjeda samostana trapista Marija Zvijezda u Delibašinom selu kod Banjaluke, u kojoj se kaže: "Odlukom Okružne agrarne komisije u Banjaluci Arikbr: 92-2-1946 od 17.IV.1946. i rješenjem Ministarstva poljoprivrede i stočarstva odjeljenje za agrarnu reformu i kolonizaciju u Sarajevu Arik broj: 12873/46 od 19. juna 1946. odlučeno je pravomoćno o eksproprijaciji zemljišnog posjeda, zgrada,

postrojenja i inventara, koji su bili vlasništvo samostana trapista Marija Zvijezda, opatije reda cistercita strožijeg obreda u Delibašinom Selu, kod Banjaluke...

Ukupno ekspropisano 4.670.491 m². Eksproprijacijom se oduzimaju od dosadašnjeg vlasnika sve zgrade, sva postrojenja, cjelokupni živi i mrtvi poljoprivredni i industrijski inventar, koji se nalazi na ekspropisanom zemljišnom posjedu te prelazi u ruke države bez ikakve odštete dosadašnjem vlasniku". U arhivu samostana ostadoše brojni popisi iz kojih je vidljivo tko je sve odnio ono što se odnijeti moglo, a nije već ranije odneseno. Tu su nabrojane brojne javne ustanove, ali i veliki broj "zaslužnih pojedinaca".

Naravno, redovnike se uvijek sumnjičilo da su nešto sakrili, da nisu sve predali i sl. Uglavnom, trapistima ostadoše "dvije crkve i nekoliko staraca (br. Mihajlo, br. Ćiril, br. Ludvig, o. Konrad, dr. Ballian, o. Vitalis, br. Basil, br. Ignacije i sam o. Flavijan)", piše kroničar. Nije im ostalo ni onih 30 dunuma za bašču, nego samo samostansko groblje i mali vrt uz crkvu. O. Anto i mladi redovnici su u zatvoru. Protesti su utihnuli. No, tadašnjim vlastodršcima ni to nije bilo dovoljno. Stambena komisija pri Izvršnom odboru u Banjauci donosi rješenje br. 28801/48 od 31. srpnja (jula) 1948. godine u kojem kaže: "Redovnici samostana Trapisti (12 redovnika i 3 poslužitelja) koji se sada nalaze u samostanu trapista preseljavaju se u samostan na Petrićevcu, gdje se sada nalaze i stanuju redovnici reda franjevačkog. Prostorije u samostanu Trapisti dodjeljuju se Dječjem domu.

Rok iseljenja tri dana po prijemu rješenja.

Obrazloženje: Kako u samostanu Petrićevac ima sedam soba sa svega sedam redovnika, a prostorije u samostanu Trapisti moraju se dodjeliti državnoj ustanovi - to je riješeno kao gore." O. Flavijan se žali na ovo rješenje, ali vlast ne popušta. Odlazi sa braćom na Petrićevac. No, br. Mohor Dvojmoč zatvara se u sakristiju crkve i ne želi izaći ni po cijenu života.

Sam je pripovijedao: "Oko crkve bili su ljudi naoružani strojnicama i prijetili mi, ali nisam napustio samostan." Potez br. Mohora bio je presudan. Vlast je popustila i dopustila povratak trapistima, koji su se tada nastanili u nekoliko preostalih sobica, sakristiji i kripti crkve. Br. Mohor bit će uz o. Antu drugi stup opstanka Marije Zvijezde u desetljećima koja dolaze. O. Tiburcije i o. Valentin izlaze iz zatvora u Zenici 6. prosinca (decembra) 1951. godine i vraćaju se u Mariju Zvijezdu. "Sređuju pomalo knjižnicu i uvode povremeno korsku službu", piše kroničar. O. Anto izlazi iz zatvora 6. prosinca (decembra) 1952. godine. No, odmah po izlasku mora na odsluženje dvogodišnjeg vojnog roka.

Godine 1953. trapisti, tražeći način preživljavanja, preuzimaju biskupijski vinograd u Lijeve polju na pet godina. Ulažu trud i sredstva, ali "koristi dakako nije bilo neke spomena vrijedne", bilježi kroničar. Stariji pomalo umiru i odlaze s ovog svijeta.

"Godine 1955. umro je kod našeg prijatelja Ante Klindića u Budžaku br. Amadeus i bi pokopan na gradskom groblju Banjaluke. Godinu dana iza toga umro je i naš starina br. Ćiril

Grbac...", piše kroničar. Od 9. do 29. srpnja (jula) 1957. godine u Mariji Zvijezdi boravio je generalni poglavar reda trapista dom Gabrijel Sortais. Bila je to prva vizitacija samostana nakon 1946. godine. Njegov dolazak ohrabrio je malu samostansku zajednicu. O. Flavijan, superior Marije Zvijezde, umire 19. srpnja (jula) 1957. godine.

O tome kroničar bilježi: "Svojom je asketskom pojavom stekao sebi veliki i trajni ugled, i ostavio svima primjerom utrti put trapiske discipline. Sprovod mu je bio potresan - sav okolni narod hrlio je k njegovom mrtvom tijelu koje je dva dana bilo izloženo u crkvi. Umro je u subotu uvečer iza kako je ujutro primio svete sakramente zadnje pomasti i viatiku, uz prisustvo cijele male samostanske zajednice... U sudbonosnim danima sačuvao je svetinju kolijevku Marije Zvijezde, crkvu i nekoliko braće oko sebe, nadajući se u bolje dane..." Pokopan je na samostanskom groblju, 22. srpnja (jula) 1957. godine.

Dva mjeseca ranije umro je u egzilu i treći opat Marije Zvijezde dom Bonaventura II.

Nastavit će se...

Imena i imendani

Klaudije ili Klaudija izvorno je starorimsko plemensko ime, povezano s latinskom riječju *claudus*, koja znači hrom, šepav, nepotpun. Inačice su imena: Dija, Klaudica, Klauda, Klaudijana, Klaudina; u muškom rodu Klaudij, Klaudijo, Klaudijan, Dijo. Francuski je oblik, za muški i ženski rod, *Claude*, a umanjena *Claudette*. Među svecima se 8. studenoga slavi malo poznati sveti Klaudije, mučenik, jedan od "četvorice okrunjenih", koji su, prema nekim istraživanjima, bili panonski mučenici za Dioklecijanovu progona na Fruškoj gori, a u 4. stoljeću preneseni su u Rim i ondje štovani.

Malo je poznata i sveta Klaudija, koja je također uz druge žene bila mučena u 3. stoljeću, u vrijeme progona kršćana u Maloj Aziji. U kalendaru joj je spomendan 20. ožujka, a 15. veljače spomendan je blaženog Klaudija de la Colombiere. Rođen je 1641. kod Lyona. Bio je isusovac i duhovni vođa svete Margarete Marije Alacoquei podupirao ju je u širenju štovanja Srca Isusova.

Klement dolazi od latinskog pridjeva *clemens* (u genitivu *clementis*), a znači blag, krotak, umiljat, milostiv, dobar. Od Klement su izvedenice: Klemi, Menci, Mento; od Klementina: Klemica, Menca, Menta, Tina, Tinka, Klemencija i slične. Klement je često ime papa i nekoliko svetaca.

Sveti Klement Rimski bio je učenik

svetog Petra i Pavla. Jedan je od prvih rimskih biskupa i ranokršćanski pisac. Kao papa treći je nasljednik apostola Petra. Prema predaji umro je mučeničkom smrću na Krimu. Njegove je relikvije u Rim godine 868. donio slavenski Apostol sveti Ćiril, brat svetoga Metoda. Položene su u baziliku svetoga Klementa. Bazilika je građena u 4. stoljeću na posjedu nekog kršćanina Klementa, a naknadno je postala spomen-bazilikom pape Klementa. Sveti se Klement prikazuje sa sidrom oko vrata ili uz njega. Tako je, prema legendi, bio bačen u Crno more. Spomendan mu je 23. studenoga.

U kalendaru je i sveti Klement Iridski, jedan od učenika svetih Ćirila i Metoda. Djelovao je u blizini Ohridskog jezera kao biskup velički i osnivač škole. Umro je u Ohridu 916. godine. U kalendaru je 27. srpnja.

Koleta je kratica imena Nikoleta, umanjena od Nikola, a spaja u sebi dvije grčke riječi *nike* - pobjeda u boju i *laos* - narod. Inačice su imena Kola, Eta, Etica, Nika. Francuzi često imaju *Collete*, *Nicollete*. Sveta Koleta je u kalendaru 6. ožujka. Rođena je u mjestu Corbie (sjeverna Francuska) 13. siječnja 1381. Od djetinjstva je pokazivala intelektualnu nadarenost i duboku religioznost. Rano je izgubila roditelje pa je skrb za nju preuzeo opat obližnjeg benediktinskog samostana. Nije čudno što je poželjela postati redovnicom. No benediktinke, a napose klarise kojima je pokušala pristupiti, nisu joj se svidjele zbog mlakog i nediscipliniranog duhovnog života. Tada se odlučila živjeti kao "rekluza" ("zaključana"). Taj vrlo neobičan pokornički život bio je i u ono doba rijetkost, a sastojao se u tome da se osoba daje dobrovoljno zatvoriti (zazidati) u kućicu, redovito prizidanu crkvi. Tu je, ne izlazeći, provodila duhovni i pokornički život. Jedan prozorčić u zidu gledao je u crkvu i kroz njega je pratila bogoslužje i primala sakramente, a kroz drugi, još manji, dobročinitelji bi joj donosili najpotrebnije za život. U Koletinu životu bila je to priprava za veliku

zadaću: obnovu reda klarisa. Na taj se posao dala uz pomoć revnoga franjevca Henrika de la Baume. Velikom upomošću uspjela je neke zajednice klarisa obnoviti, a mnoge nove osnovati: u Francuskoj, Švicarskoj i u Belgiji. Upravo reformiranje redovništva najveće je Koletino djelo i zasluga. Umrla je 6. ožujka 1447. u belgijskom gradu Gentu. Papa Pio VII. pribrojio ju je 1807. svetima. Prikazuje se u smeđoj redovničkoj odjeći s knjigom i raspehom i pripitomljenom ševom, koja ju je pratila. Zaštitnica je kućnih pomoćnica, sama je sebe nazivala "poniznom službenicom Gospodnjom".

Korina je ime prema grčkoj riječi *kóre*, a znači djevojka, djevica, mlada žena. Tako se zvala grčka lirski pjesnikinja iz Tanagre u Boetiji. U svojim je pjesmama (u pet knjiga) iznosila domaće mitske motive na boetskom narječju.

Živjela je u 5. stoljeću. - Inačice su Korinka, Rinka, Kora, Inka. Nema svetice toga imena.

Nastavit će se...

KOSTOBOLJA I GLOBOLJA (reuma)

PITANJE

Već dugo imam reumu i uzimala sam razne lijekove. No, u zadnje vrijeme ne podnosim lijekove, što mi stvara velike probleme. Ima li ljekovitih biljaka koje bi mi pomogle u mojoj nevolji?

ODGOVOR

Reumatske bolesti (reuma) obuhvaćaju veliku skupinu poremećaja koji zahvaćaju sve strukture sustava za pokretanje (kost, zglob, mišić, tetivu, ligament, vezivno tkivo). Prepoznaje se po uvijek prisutnom bolu, poremećenoj funkciji zahvaćenoga dijela sustava za pokretanje i oteklinom koja ne mora biti uvijek prisutna. Uzrok nastanka reumatskih bolesti (osim gihta gdje je uzrok povišena mokraćna kiselina u krvi) je nepoznat pa je i liječenje za sada još simptomatsko (tj. uklanjaju se samo pojavne tegobe i znakovi bolesti).

Sve reumatske bolesti dijele se u četiri velike skupine: upalne reumatske bolesti (upala zglobova, ankilozantni spondilitis), degenerativne reumatske bolesti

Vi pitate, fra Juro odgovara

(artroza ili osteoartritis različitih zglobova i kralježnice), izvanzglobne reumatske bolesti (bolno rame, lakat, upala tetiva) i metaboličke reumatske bolesti (osteoporozu).

Prema nekim statistikama, pretpostavlja se da od reumatskih bolesti boluje svaka druga žena i svaki šesti muškarac, da se zbog tih bolesti propisuje 14 do 16 milijuna dana bolovanja, a polovina bolesnih mora u prijevremenu mirovinu.

Osim lijekova, preporučujem sljedeće biljke i njihove pripravke.

Hren (*Armoracia rusticana*).

Naribajte hren, namažite bolna mjesta svinjskom mašću vrlo tanko i stavite preko toga tanki sloj hrena kao oblog. Ostavite toliko dugo koliko možete podnijeti, ali ne više od 15 do 20 minuta pazite da ne izgori koža jer prevelika upotreba može izazvati plikove na koži. Neke osobe kao da su alergične i ne mogu podnijeti više od minutu-dvije. Ne upotrebljavajte ga ako imate poremećaj štitnjače.

Ocat od maline

(*Rubusidaeus*). U 900 g jabučnog octa ulijte 100 g malinova sirupa i stavite na toplo mjesto. Svaki dan bocu dobro protresite. Nakon 14 dana procijedite, ulijte u tamnu bocu i čuvajte na tamnom i hladnom mjestu. Taj bi ocat reumatičari morali u većim količinama stavljati u salate, a vrlo je koristan i onima sa žučnim problemima.

Malinov sirup pripravite na sljedeći način: iscijedite sok od zrelih malina pa litru ulijte u veliki lonac, dodajte kilogram neprerađena šećera, kuhajte miješajući tako dugo dok ne nastane sirup i ulijte u bocu. Dobro zatvoreno čuvajte na tamnom i hladnom mjestu.

Homeopatska otopina

Abiesnigra (Potenz D6). Možete je nabaviti u većim ljekarnama, a dobiva se

iz iscjedine smole kanadske čuge (*Tsuga Canadensis*). Triput na dan uzmite po 10 kapi s malo vode, a uzimajte prema priloženoj uputi i liječnikovu savjetu. Biljka je izvrsna u slučaju reume, kronične upale mišića, uloga i nadraženih živaca.

Čaj od gomolja vražje kandže

(*Harpagophytum procumbens radix*). Dvije vrhom pune male žlice gomolja stavite u pola litre hladne vode, ostavite preko noći (12 sati), podgrijte i procijedite. Polovinu popijte ujutro, a drugu polovinu navečer. Pijte tri tjedna, tjedan pauzirajte i ponovite kuru još tri tjedna. Postoje i tablete od te biljke koje se mogu uzimati umjesto čaja. Uz tablete je priložena uputa o načinu uporabe.

Čaj od brijestove kore

(*Ulmicortex*). Petnaest grama osušene i usitnjene unutrašnje brijestove kore (skinite koru i sušite onaj unutrašnji dio) stavite u pola litre hladne vode, ostavite preko noći (12 sati) poklopljeno, a ujutro prokuhajte tek toliko da zavri i procijedite. Ulijte u termosicu i tijekom dana popijte na gutljaje. Pije se tri tjedna, tjedan je stanka i kura se ponovi još tri tjedna. Djeluje vrlo dobro kod uloga, reume, slabe probave, izbacuje mokraću i znoj te ublažava bolove. To je zaboravljeni stari recept koji su naši predci stoljećima uspješno primjenjivali.

Čajna mješavina G.

Uzmite 100 g koprivinih listova (*Urticaefolia*), 60 g korijena i listova maslačka (*Taraxacum officinale*), 60 g matičnjaka (*Melissa officinalis*), 40 g brezinih listova (*Betula pendulaefolia*) i 40 g zlatnice (*Solidago virgaurea*) pa u šalicu vrelе vode stavite dvije male žlice mješavine, ostavite 10 minuta poklopljeno te popijte toplo i na gutljaje. Triput na dan popijte po šalicu čaja, a kura traje šest tjedana.

Piše: fra Juro Marčinković

Čajna mješavina E.

Promiješajte 60 g suhe, usitnjene vrbine kore (*Saliciscortex*), 40 g brezinih listova (*Betulaependulaefolia*) i 20 g koprivinih listova (*Urticaefolia*) pa u šalicu vrele vode stavite dvije vrhom pune male žlice mješavine, ostavite 15 minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte tri šalice čaja. Piti tri tjedna, tjedan je stanka pa ponoviti kuru.

Čajna mješavina H.

Uzmite jednake dijelove lipinih (*Tiliaeflores*) i bazginih (*Sambucinigraeflores*) cvjetova pa u šalicu vrele vode stavite dvije žlice mješavine, ostavite 10 minuta poklopljeno i procijedite. Dugo vremena svaku večer prije spavanja reumatičari trebaju popiti po šalicu čaja. Taj čaj odnedavno preporučuje i školska medicina.

Čaj od maslačka

(*Taraxacumofficinale*). Provedite proljetnu kuru čajem od maslačka. U pola litre vrele vode stavite tri velike žlice maslačkovih listova, ostavite poklopljeno 15 minuta, procijedite te tijekom dana popijte toplo i na gutljaje. Kura traje šest tjedana. Izvanredno djeluje kod uloga i reume, no ujedno pojačava izmjenu tvari u tijelu i izlučivanje žučnog soka, a djelotvorna je i protiv žučnih i jetrenih problema.

Čaj od jasenovih listova

(*Fraxiniexcelsiorisfolia*).

U litru vrele vode stavite 15 g jasenovih listova, ostavite 15 minuta poklopljeno, procijedite, ulijte u termosicu i popijte tijekom dana, toplo i na gutljaje. Vrlo je djelotvoran kod reume, ali i uloga.

Najbolje je da sami otkrijete koji vam je od navedenih čajeva najdjelotvorniji ili da kombinirate naizmjenično sve. Poslije

tjedna stanke može se piti druga vrsta ili jedan dan jedan, a drugi dan drugi.

Mješavina masti i ulja.

Svisci (Marmota) su životinje, jedan od rodova glodavaca. U većini zemalja su zaštićeni, no njihova mast pomaže kod kostobolje. Nama zemljopisno najbliža vrsta je alpski svizac (Marmotamarmota), živi u Sloveniji, Alpama, Karpatima, Tatrama i Pirinejima, nema ga u Hrvatskoj. Stotinu grama svišćeve masti i 200 g hladnoprošana maslinova ulja dobro izmiješajte i time mažite mjesta oboljela od reume i uloga. To je jedan od najboljih lijekova, a uz to redovito pijte jedan od navedenih čajeva.

Celer (*Apiumgraveolens*).

Kod uloga i reume preporučujem kuru s celerom. Skuhajte dva celera srednje veličine i pojedite ih tijekom dana, a na kraju popijte i vodu u kojoj su se kuhali. Kura traje dva mjeseca. Držim da je to najbolji lijek protiv uloga i reume. Prije kure svakako se posavjetujte s liječnikom. Trudnice, osobe s upalom bubrega i srčani bolesnici neka se ne koriste celerom.

Pogančeva trava (mjehurica, *Phytolaccakengi*).

Plodovi pogančeve trave djelotvorni su kod uloga, reume, kamenaca u mokraćnom mjehuru i bubrežima. U litru dobrog bijelog ili crnog vina (neka svatko odabere koje mu najviše odgovara) stavite 100 g bobica, ostavite dva tjedna i onda pijte nekoliko (ali ne više od šest) velikih žlica na dan.

Iscjedina cvjetova divljega kestena

(*Aesculihippocastaniflores*).

Naberite 150 g crvenih cvjetova

divljega kestena, stavite u litru 98-postotnog alkohola, ostavite u dobro zatvorenoj staklenki na suncu, a svaki dan je nekoliko puta protresite. Nakon 14 dana procijedite, stavite u tamnu bocu, a preostale cvjetove prelijte s pola litre prokuhane hladne vode, ostavite pet sati poklopljeno, procijedite i tu vodu dodajte procijedenoj tinkturi. Dobili ste 50-postotnu iscedinu divljega kestena. Ostavite je još dva tjedna na suncu i potom čuvajte tri mjeseca na tamnom i hladnom mjestu. Triput na dan uzmite po 15 kapi iscedine, a istodobno oboljela mjesta svaki dan masirajte njome nekoliko puta. Piti tako dugo sve dok ne nastupi vidljivo poboljšanje ili pak dok se ne ozdravi. Djelotvorna je kod uloga, reume, grčeva u venama i hemoroida.

Iscjedina plodova divljega kestena

(*Aesculushippocastanum*).

Sameljite 40 komada divljega kestena, prelijte ga litrom rakije od najmanje 43 grada, ostavite 40 dana, svaki dan dobro protresite. Nakon 40 dana procijedite, stavite u tamnu bocu i dodajte 10 tableta aspirina ili andola od 300 miligrama koje treba usitniti, stući ili samljeti. Bolna se mjesta izmasiraju, može u svako doba dana, a najbolje je prije spavanja. Razlog nestanka bolova je što ovaj pripravak opušta namazane dijelove tijela, mišiće i živce. Iscedina je izvanredna kod reume, artritisa, uloga i svih bolova kostiju, zglobova, mišića i uklještenja živaca, a dobro uklanja i ožiljke od operacije. Tinkтуру prije upotrebe treba dobro protresti. Nanijeti svaki dan ujutro i navečer prije spavanja. Činiti to sve do vidljiva poboljšanja ili potpunog ozdravljenja. Kura se provodi kod akutnoga, ali i kod dugotrajnoga, kroničnog stanja.

Lubenica

(Citrulluslanatus).

Kod reume, uloga i bolesnih bubrega posebno preporučujem da jedete mnogo lubenice.

Orasi i lješnjaci.

Reumatičari, oboljeli od uloga i oni s visokim kolesterolom morali bi svaki dan pojesti po nekoliko komada oraha ili lješnjaka te u salatu stavljati ulje od oraha. Njihove bjelančevine ne sadržavaju purin, kao mesne bjelančevine, koji stvara mokraćnu kiselinu, a ona je uzrok nastanka reume i uloga.

Kesten (maron, Castaneasativa).

Preporučujem svima da jedu kestene, osobito onima koji imaju problema s ulozima i reumom.

Grejp

(Citrus paradisi).

U slučaju uloga, gihtnoga i reumatoidnog artritisa treba svaki dan oguliti i pojesti 1-2 grejpa, zajedno s košticama koje valja dobro sažvakati. On razrjeđuje krv te iz tijela izbacuje otrovne tvari koje su proizvod bakterija, kao što su mokraćna kiselina i toksini. Grejp se ne smije uzimati ako se piju lijekovi protiv navedenih bolesti stoga što umanjuje djelovanje lijeka.

Mast od gaveza

(Symphytum-fficinale).

U rano proljeće ili kasnu jesen izvadite gavezove korijene, dobro ih očistite, sitno nasjeckajte i stavite u svinjsku mast (od sala droba) u omjeru 1 kg masti i 300 g svježega gaveza, dodajte veliku žlicu ovčjega loja i dvije velike žlice dobrog pečlinjega voska te kuhajte na umjerenj temperaturi 10 minuta. Nakon toga ostavite preko noći, a ujutro podgrijte i još vruće procijedite te istisnite kroz gazu. Mast stavite u doze i spremite u hladnjak. Rok trajanja je 6-12 mjeseci. Mast je djelotvorna kod prijeloma kostiju, upale tetiva, reume i uloga, a ljekoviti sastojak alantoin obnavlja kosti i stanice. Treba je nanositi lagano i bez velikih pritisaka, namazano tankim slojem. Najbolje je namazati ujutro i navečer prije spavanja. Kura traje sve dok tegobe postoje.

Ulje Oruj-3.

Na ulju sam radio više od 20 godina, kombinirao čista ulja ljekovitih biljaka. U njemu je nekoliko desetaka čistih biljnih ulja koja su pomiješana u određenom omjeru. Čitavo područje gdje se osjećaju bolovi namažite uljem, zamotajte prozirnolom folijom i odležite sat vremena u postelji. Neka folija ostane najmanje sat vremena, a može i čitavu noć i tek ujutro je skinite, operite mlakom vodom pa ponovno izmasirajte uljem i zamotajte folijom. Nakon jednoga sata skinite foliju, ali ne perite namazano mjesto. U tom ulju ima i

eukalipta koji djeluje da ostala ulja što prije uđu u kožu. Ponavljajte postupak nekoliko dana. Nakon tri tjedna dobro je napraviti stanku od tjedan dana pa ponovno masirati tri tjedna. Po potrebi ovu kuru treba provoditi dulje vrijeme, barem dok se bolovi osjetno ne smanje.

Sumpor.

Svakako je najbolji i najdjelotvorniji prirodni sumpor, onaj kojega ima u prirodnoj izvorskoj vodi ili se ona dobije dubinskim bušenjem. No, dobar je i djelotvoran i sumpor koji se može kupiti u ljekarnama. Prema uputi na pakiranju izmiješajte sumpor s vodom u kadi. Kura traje, kako kod kuće, tako i u toplicama, tjedan dana. U vodu odlazite triput na dan i ostajete u njoj po sat vremena, a poslije toga se dobro zamotate i odležite nekoliko sati u postelji. Koža prima ljekovite sastojke sumpora koji brzo i djelotvorno utječu na reumatske upale.

Prehrana.

Kod reume i reumatizma morate izbjegavati alkohol, kavu, kolu, rafinirani (bijeli) šećer i životinjske bjelančevine. Treba uzimati biljne bjelančevine. Ima ih puno u grahu koji je vrlo koristan za osobe koje pate od reume, ali i za šećeraše te one s visokim kolesterolom.

Jednako tako morate jesti namirnice koje sadržavaju mnogo vitamina B6, B12, C i D, kalcija, magnezija i flavona.

Preporučujem celer, celerovo sjeme, šparoge, alge, artičoku, češnjak, mrkvu, kupus, jagode, trešnje, suncokretovo sjeme, limun, jabuku, borovnicu, raž, soju, oraha.

Nastavit će se...

Priredila Luca Koroman

NP "Krka" u službi prirode

Nacionalni park "Krka" smješten je na području Šibensko-kninske županije i obuhvaća površinu od 109 km² najljepšeg toka rijeke Krke i donji tok rijeke Čikole.

Nacionalni park je prostrano, pretežito neizmijenjeno područje iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, a obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekosustava. Namjena mu je prije svega znanstvena, kulturna, odgojno-obrazovna i rekreativna, a zbog posjetitelja postoje i turističke djelatnosti.

S potopljenim dijelom ušća Krka je duga oko 72,5 km i po dužini je 22. rijeka u Hrvatskoj. Izvire u podnožju planine Dinare, 3,5 km sjeveroistočno od Knina. Sa sedam sedrenih slapova i ukupnim padom od 224 m, Krka je prirodni i krški fenomen. Sedreni slapovi rijeke Krke temeljni su fenomen ove rijeke. Već je sredinom 20. stoljeća prepoznata potreba da se pravno zaštiti rijeka Krka zbog iznimnih prirodnih vrijednosti koje treba očuvati. Inicijativa za proglašenje rijeke Krke nacionalnim parkom pokrenuta je 1971., kada je izrađen prostorni plan koji je nosio naziv Nacionalni park "Krka": razvojni prostorni plan. Područje od starohrvatskih utvrda Trošenj i Nečven do Šibenskog mosta, uključujući i tri i pol kilometra toka rijeke Čikole, ukupne površine 142 km², Sabor SR Hrvatske 24. siječnja 1985. proglasio je nacionalnim parkom. Zbog četiriju urbanih mjesta (Skradin, Bilice, Raslina i Zaton), izgradnje autoceste Zagreb – Split te razvoja turizma i ostalih privrednih djelatnosti na tom području, Sabor Republike Hrvatske Zakonom o izmjenama Zakona o proglašenju Nacionalnog parka "Krka" 1997. godine revidira granice Parka. Južna granica Parka pomaknuta je uzvodno do Skradinskog mosta, a sjeverna gotovo do Knina. Granica Nacionalnog parka "Krka" proteže se 50 km uz gornji i srednji tok rijeke Krke (dva kilometra nizvodno od Knina pa do Skradina) i donji tok Čikole (obuhvaćajući ušće i 3,5 km kanjona rijeke), na prostoru gradova Knina, Drniša, Skradina i Šibenika i općina Ervenika, Kistanja i Promine.

Roški slap

Životinjski svijet Nacionalnog parka "Krka" vrlo je bogat i raznolik, s brojnim endemičnim, rijetkim i ugroženim svojstama, što rijeku Krku svrstava među najvrjednije prirodne cjeline u Hrvatskoj i Europi. Gornji tok rijeke Krke uzvodno od Roškog slapa područje je hladne i brze vode te u njemu prevladavaju pastve. U donjem toku nizvodno od Roškog slapa vode su jezerskog tipa i u njima prevladavaju šaranke.

Jeste li čuli za endeme koji žive u NP "Krka"? Od podzemnih životinja to su stigobiontni puž, troglobiontni-lažištupavac, troglofilnijednakožni rak, marifugija, čovječja ribica, dalmatinski špiljski konjic; a deset svojiti riba endemi su jadranskog slijeva: zlousta, glavatica, sval, drlja, svjetlica, oštrulj, mren, ilirski klen,

žmija šara poljarica

visovačkiglavočić i dalmatinska gaovica?

Tršćaci, ujezereni dijelovi toka, zamočvarene livade i lokve obiluju vodozemcima, a kamenjari s oskudnom vegetacijom gmazovima. Do sada je zabilježeno 9 svojiti vodozemaca (Amphibia) i 22 gmazova. Sve zabilježene svojite u Hrvatskoj su zaštićene. Zna li da zmija šara poljarica lovi iz zasjede, u lovu smota tijelo u petlju, a plijen hvata s udaljenosti naglim, brzim pružanjem tijela? U Nacionalnom parku "Krka" nalazimo je na cijelom području. Živi na suhim stjenovitim i kamenitim staništima s niskom grmolikom vegetacijom i niskom makijom, u rijetkim šumama, maslinicima i vinogradima do 1 000 m nadmorske visine. Drži se tla, ali se katkada i penje po grmlju. Aktivna je danju. U Hrvatskoj je zaštićena Pravilnikom o zaštiti pojedinih vrsta gmazova (Reptilia) i Pravilnikom o proglašavanju divljih svojiti zaštićenim i strogo zaštićenim u kategoriji strogo zaštićene zavičajne svojite. Jedina je otrovnica u Parku, opasna za čovjeka poskok (Vipera ammodytes), a mogu se vidjeti i dvije poluotrovnice: zmajur (Malpolon monspessulanus) i pržac (Telescopus fallax), čiji je otrov opasan samo za gmazove, ptice i male sisavce.

Popis ptica NP Krka sadrži 218, od kojih 111 svojti u Hrvatskoj ima ugrožen status. U NP se gnijezdi 105 svojti, odmorište ili hranilište je 90 preletnica, a zimovališta 61 svojte, stoga područje Krke ima veliku međunarodnu važnost na putovima ptica selica.

Na području NP-a boravi devet ugroženih vrsta čije lokalne populacije (gnijezdeće populacije sedam vrsta i zimujuće populacije dviju vrsta) čine više od 1% ukupne nacionalne populacije. To su: mali vranac (*Phalacrocorax pygmaeus*), bukavac (*Botaurus stellaris*), suri orao (*Aquila chrysaetos*), prugasti orao (*Hieraetus fasciatus*), sivi sokol (*Falco peregrinus*), mali sokol (*Falco columbarius*), siva štijoka (*Porzana parva*), riđa štijoka (*Porzana porzana*) i velika ševa (*Melanocorypha calandra*).

Ornitološki najzanimljivija područja u NP-u su: Skradinski buk s trščacima nizvodno i uzvodno od njega, ušće Čikole s jezerom Torkom, kanjonski dio Čikole, Visovačko jezero i Roški slap. Spomenuti lokaliteti najbolje pokazuju raznolikost i bogatstvo ptica s tipičnim pred-

Ilirski klen

stavnicima ptica gnjezdarica, selica i zimovalica pojedinih tipova staništa. U NP Krka do sada je zabilježeno 46 svojti sisavaca. U Crvenu knjigu sisavaca Hrvatske uvršteno je 14 svojti: u kategoriji regionalno izumrle svojte meheljevotkovnjak (*Rhinolo-*

phus mehelyi), ugrožene svojte dugonogi šišmiš (*Myotis capaccinii*) i dugokrili pršnjak (*Miniopterus schreibersii*), rizične svojte južni potkovnjak (*Rhinolophus euryale*), blazijevotkovnjak (*Rhinolophus blasii*), velikouhi šišmiš (*Myotis bechsteini*), vjerojatno ugrožene svojte vidra (*Lutra lutra*) te potencijalno ugrožene svojte veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*), mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*), ridi šišmiš (*Myotis marginatus*), veliki šišmiš (*Myotis myotis*), vjeverica (*Sciurus vulgaris*), vrtni puh (*Eliomys quercinus*) i vuk (*Canis lupus*).

Na popisu ugroženih svojti u europskim razmjerima nalaze se četiri: veliki potkovnjak, vuk, vidra i divlja mačka (*Felis sylvestris*).

Prednost Nacionalnog parka „Krka“ je prostorna razgranatost i dobra umreženost cesta. Osim triju prijelaza preko Krke, brojna naselja uz Park povezuju prometnice, što, uz kvalitetnu signalizaciju, omogućuje širenje novih posjetiteljskih sadržaja uzvodno prema Visovcu, Roškome slapu, manastiru Krka, Burnumu i Eko kampusu Puljane, a blizina starog mediteranskog šarmera, Grada Šibenika, nije naodmet i preporučamo ga.

www.np-krka.hr

Priredila Luca Koroman

Zadar

Nakon prohladnih i kišnih dana osvanuo je sunčan petak 27.5.2016. U organizaciji Matice hrvatske iz Sarajeva krenuli smo autobusom u Zadar.

Kratko smo stali na odmorištu iznad Skradina uživajući u ljepoti oku dostupna okoliša. To je grad iznimno duge i bogate povijesti koja se može pratiti od prapovijesnog željeznog i liburnskog doba, potom rimskog do srednjovjekovnog hrvatskog razdoblja, posebice obilježenog bibrirskim knezovima Šubićima kada je Skradin glavni grad Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Iza toga je u vlasti djelomično Venecije, Turaka i ponovno Venecije do 1797. godine.

Današnji grad nastao je uglavnom krajem 18. i u 19. stoljeću. Gradska jezgra je zaštićeni spomenik kulture s crkvom Porodenja Blažene djevice Marije. Značajna je suvremena Acijeva marina u koju dolaze poznate svjetske osobe svojim skupocjenim plovilima. Skradinski buk je posljednja sedma, najduža sedrena barijera na rijeci Krki. Jedan je od najneobičnijih i najljepših krajobraza Nacionalnog parka Krka. U Zadru smo iza 16.00 sati. U odnosu na sarajevsko jutro ovdje je vruće – oko 30°C.

Smještamo se u hotelu Porto. U 19.00 je otvorenje izložbe slika fra Perice Vidića u Muzeju grada Zadra. Gradski muzej je utemeljen 1960. godine. Naš domaćin je gosp. Božidar Šimunić, predsjednik Matice hrvatske u Zadru, a tu je i predsjednica Matice hrvatske u Šibeniku gđa Zdenka Bilušić. Nakon izložbe posjetili smo službeni prostor Matice hrvatske, gdje su nas matičari ljubazno dočekali, počastili i upoznali s djelovanjem Matice u Zadru. Izdaju književna, kao i povijesna djela i časopis Zadarska smotra.

Uz Gradski i Narodni muzej u Zadru možete posjetiti i Riznicu sakralne umjetnosti i samostan Benediktinki. Ovo je strogi red - posvećen molitvi, euharistiji, čitanju Sv. pisma, ali i radu – imaju poljoprivredno dobro. O samostanu i životu benediktinki govorila nam je sestra iz naše Bosne - rođena u okolici Jajca. Pretpostavlja se da su ženski samostan utemeljili benediktinci iz crkve sv. Krševana 906. godine, ali je prestao djelovati. Obnovila ga je 1066. plemkinja Čika, sestra hrvatskog kralja Petra Krešimira IV. (kraljevao od 1058. do 1075.) i od tada do danas odolijeva svim nedaćama. Samostan Benediktinki najstarija je ustanova u Zadru, a i šire. Ove godine slave 950. obljetnicu darovnice kojom je Kralj

Crkva sv. Donata na Forumu

Petar Krešimir IV. na Božić 1066. godine darovao svojoj sestri Čiki, obnoviteljici samostana sv. Marije u Zadru, zemljište i uzeo samostan pod svoju zaštitu. Ovo je jedini samostan koji je utemeljila hrvatska kraljevska loza a i danas živi. Čika je dolazeći u samostan, uz ostalo, donijela dva himnarija i časoslov. Himnariji su izgubljeni, a časoslov se nalazi u Bodleyanskoj knjižnici u Oxfordu. To je najstarija sačuvana knjiga te vrste u svijetu, a sadrži zanimljive književne sastavke i sitnoslikarije te neke notne zapise popijevki iz Čikina vremena.

U povijesnoj gradskoj jezgri ne možete mimoći simbol Zadra - crkvu sv. Donata iz 9. stoljeća sagrađenu na rimskom forumu kružnog oblika u duhu ranobizantske arhitekture, u kojoj se, zbog njezine akustične vrijednosti održavaju glazbeni programi - Glazbene večeri u sv. Donatu.

Katedrala posvećena sv. Stošiji (Anastaziji), uz koju je nadbiskupski ordinarijat i Svećenički dom, plijeni poglede svojom monumentalnošću i karakterističnim gotičkim ružama na pročelju. Tu je i crkva sv. Krševan izgrađena 1175. u romaničkom stilu sa zanimljivo ukrašenim apsidama. Sv. Krševan je zaštitnik grada Zadra. Prošećite i do crkve sv. Šimuna iz petog stoljeća, ali je prepravljena te je svoj sadašnji barokni izgled dobila u 16. stoljeću. Poznata je zato što se u njoj

nalazi vrijedna srebrna škrinja sv. Šimuna koju je 1380. darovala hrvatsko-ugarska kraljica Elizabeta za relikvije sv. Šimuna. Uz najstariju gotičku crkvu u Hrvatskoj posvećenu 1380. je franjevački samostan sv. Franje. U sakristiji ove crkve sklopljen je mir između Mletačke Republike i ugarsko-hrvatskog kralja Ludovika 1358.

Pomolite se u crkvi Gospe od zdravlja, Sv. Ilije Proroka, posjetite crkvu i samostan sv. Mihovila te crkvu sv. Dominika u čijem samostanu je djelovalo sveučilište od daleke 1396. do 1807. Sveučilište u Zadru je obnovilo rad 2002. Kada smo kod sv. Dominika, evo jedne povijesne zanimljivosti. Naime, Samostan sestara dominikanki u Zadru je napisao svoja pravila na hrvatskom i latinici 1345. godine (Red i zachon od primglenia na dil dobroga cignenia-sestrarnasichsuetogaodzganasega Dominika). Prošećite u luku Foša razgledajte gradske zidine i monumentalna kopnena vrata.

Nema samo talijanska Verona Julijin balkon gdje su ljubovali Romeo i Julija iz najpoznatije ljubavne priče Williama Shakespearea i Zadar ima Julijin balkon na Trgu Petra Zoranića. Naravno tu su i mnoge druge znamenitosti iz dalje i bliže povijesti. Zašto putovati u bilo koji grad samo zbog povijesnih znamenitosti? Svugdje ima arheoloških iskopina i povijesnih građevina.

Ali u Zadru možete uživati i u suvremenim zanimljivostima. Odeti li na zapadni dio rive uživat ćete u cjelodnevnom harmonijskom koncertu besplatno uz to još gledate lelujavu morsku površinu, koja je i dirigent i orkestar jedinstvenom glazbenom doživljaju u kojem uživajte slušajući neobične zvuke morskih orgulja. Orgulje su sastavni dio obalnog zida – nekoliko redova stuba koje se spuštaju prema moru. Ispod stuba su ugrađene cijevi raznih dužina, promjera i nagiba na njima su zviždaljke koje sviraju sedam akorda u pet tonova koje stvara zrak potisnut morem. Svečano su otvorene 2005. Nedaleko od orgulja Zadar dobiva još jednu suvremenu zanimljivost 2008. - Pozdrava Suncu. U krugu promjera 22 metra u ravnini pločnika ugrađeno je tri stotine višeslojnih staklenih ploča. Sa zalaskom sunca uključuju se posebno ugrađeni svjetlosni elementi koji proizvode zanimljivu svjetlosnu igru u ritmu morskih valova i zvuka morskih orgulja. S ovog dijela rive pruža se veličanstven pogled na otoke i najljepši zalazak sunca. U Zadru ćete prošetati Širokom ulicom ili Kalelargom koja spaja istok i zapad grada: od Narodnog trga do Foruma – glavnog okupljališta Zadrana i mnogobrojnih turista, a možete uživati u prelijepim prirovnjima.

Spomenimo i zadarske barkajolie – male zadarske čamce na vesla, koji povezuju dva kraja grada odolijevajući suvremenim načinima prijevoza.

Samostan benediktinki u Zadru

Zadar je po veličini peti grad u Hrvatskoj. Administrativno je organiziran kao grad/općina s nešto više od 75 000 stanovnika. Sjedište je Zadarske županije, a nalazi se na povoljnom položaju u središtu hrvatskog dijela istočne obale Jadranskog mora, zaštićen nizom zadarskih otoka od utjecaja otvorena mora, što je bilo bitno u vrijeme jedrenjačkog pomorskog prometa. Kopneno zaobalje čine Ravni Kotari, pa ima mogućnost nesmetanog širenje i po tomu se razlikuje od većine drugih

primorskih gradova Hrvatske. Priobalno područje morfološki je odijeljeno, ali i povezano s Likom i kontinentalnim dijelovima Hrvatske. Ta veza je pojačana izgradnjom suvremene četvertračne autoceste A1, odnosno tunela Sveti Rok.

S Kninom je povezan željeznicom, a brodskom linijom s Italijom. Zadarska morska luka najprometnija je u Hrvatskoj. Zrakoplovi u Zemunik slijeću iz mnogih, kao što i odlaze u mnoge gradove, posebice u ljetnom razdoblju. Prema arheološkim nalazima naselje postoji još iz starijeg kamenog doba. Stanovnici su pradaвні mediteranski narod iz čijeg predindoeurospkog jezika potječe i ime grada: JADER, JADRA ILI JADERA, a označava neki pojam vezan za vodu.

Zadrom vladaju Rimljani, Bizant, Mlečani, Ugri, kratko Francuzi, ali gotovo uvijek sa širokom gradskom autonomijom. Hrvatskom kraljevstvu pripaja ga kralj Petar Krešimir IV. Gospodarski i kulturno razvio se od 11. do 14. stoljeća.

Pod čudnim okolnostima Kraljevina Srba Hrvata i Slovenaca Zadar je predala Italiji 1920. kada nastaje jaka talijanzacija i iseljavanje Hrvata.

Bombarderi saveznika uništavaju 80 % grada 1944. No, oporavio se i postao gospodarski i kulturni centar. I u Domovinskom ratu pretrpio je jaka razaranja. Zadar se, kao Feniks uvijek vraća iz pepela ljepši i jači.

Latinski transkripcija dokumenta

Povelja dokumenta kralja Petra Krešimira IV. iz Kaptola iz. Marj. 22. st.

Povelja dokumenta na hrvatski jezik

Povelja kralja Petra Krešimira IV.

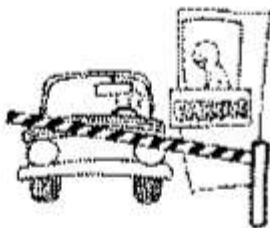

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Kasnio čovjek na razgovor za novi posao, nigdje nije mogao pronaći mjesto za parkiranje.

Vozi se on tako okolo, ali mjesta nigdje:
- Bože, ako mi pronađeš mjesto za parkiranje, obećavam da ću svake nedjelje ići u crkvu i nikad više neću lagati. Ugleda mjesto za parkiranje i brzo veli:

- A, nema veze Bože, evo jedno mjesto.

Dode Bog u Raj da nekom ispuni želju.

Naide na jednu bakicu i upita je:

- Što bi ti bako htjela?

- Htjela bih biti živa...- odgovori ona.

I BOG JE STRPA U TOPLOMJE

Nakon teške prometne nesreće probudi se čovjek iz duboke kome. "Jesam li u raju", upita izbezumljen. "Nisi", reče mu supruga, koja je sjedila uz njegov krevet. "Ja sam još tu uz te."

Umro Pero i došao kod Boga, a Bog reče:

- Danas je malo gužva, nego idi ti na onaj oblačak i kruži dok se ne nađe neko slobodno mjesto, pa ću te uzeti.

Na oblaku nađe jednu ružnu ženu i tako polete oni zajedno. Odjednom vidi da na drugom oblaku leti komšija Rade sa nekom lijepom i mladom ženom. On se vrati kod Boga i upita ga:

- Bože, sto sam ja tako zgriješio, pa mi dade onako ružnu, a komšiji tako lijepu ženu?

A Bog mu odgovara:

- Moraju i žene biti kažnjene.

Lutaju Marko i Mario pustinjom, već na izmaku snaga, gladni i žedni, ugledaše usred pustinje džamiju.

Kaže Marko; hajmo tražiti što jesti i piti, ne mogu više, umrijet ćemo.

Mario odgovara, može, ali predstaviti ćemo se k'o muslimani.

Marko: neću ja vala, pa kad bi umro od gladi i od žeđi.

Mario; kako hoćeš, uglavnom ja sam od sada Muhamed.

Ulaze oni u džamiju i sjedi čovjek.

Zdravo, ja sam Muhamed a ovo je moj prijatelj Marko. Zanima nas možemo li dobiti hrane i pića, iscrpljeni smo. Tad ih pogleda taj čovjek i zovnu nekog svog ahbaba što je sjedio u dnu džamije i reče mu;

Donesi Marku da jede i pije što želi, a ti Muhamede, brate, znaš da je Ramazan.

SLASTICE

Londoneri

Sastojci:**Za podlogu od prhkog tijesta:**

- 50 g margarina
- 250 g brašna
- 120 g šećera
- žličica praška za pecivo
- 3 žumanjka

Za nadjev:

- 3 bjelanjka
- 150 g šećera
- 2 vanilin šećera
- 150 g mljevenih oraha
- žličica ruma i još:
- 5 žlica pekmeza od marelica za premaz

Priprema:

1. Za podlogu od prhkog tijesta, pomiješati u posudi brašno, šećer i prašak za pecivo. Dodati u sredinu 3 žumanjka, rasporediti preko svega omekšani margarin, pa umijesiti prhko tijesto. Od tijesta formirati kuglu, omotati ju folijom i ostaviti u hladnjak na 20-ak minuta.

2. Za nadjev miksati bjelanjke dok ne postanu potpuno čvrsti. Tada dodati šećer i vanilin šećer, rum i na kraju mljevene orahe.

3. Ohlađeno tijesto naribati na ribež preko lima za pečenje koji ste prethodno premazali maslacem i posipali brašnom. Naribano tijesto rasporedite po limu dlanovima poravnajte kako bi postalo glatko i kako biste ga lakše premazali pekmezom. Lim je veličine 35x20 cm.

4. Zaglađeno tijesto premazati pekmezom.

5. Preko pekmeza rasporediti masu od bjelanjka, šećera i oraha, zagladiti žlicom.

6. Peći u pećnici na 160°C 45 minuta.

7. Pečeni kolač ohladiti, pa rezati na male kockice ili prutiće.

Dobar tek!

 Nema raja bez rodnoga kraja!